

Ništetnost i pobjonost odluka glavne skupštine dioničkog društva

Jurić, Marinko

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:714787>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-08**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

Pravni fakultet

Ništetnost i pobožnost odluka glavne skupštine dioničkog društva

Diplomski rad

Autor: Marinko Jurić

Mentor: doc. dr. sc. Antun Bilić

Zagreb, 2022.

IZJAVA O IZVORNOSTI DIPLOMSKOG RADA

Ja, Marinko Jurić pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor diplomskog rada: „Ništetnost i pobožnost odluka glavne skupštine dioničkog društva“, te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova, te da se prilikom izrade rada nisam koristio drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Ime i prezime:

Marinko Jurić

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. ODLUKE GLAVNE SKUPŠTINE.....	2
2.1. Pojam glavne skupštine.....	2
2.2. Odluka glavne skupštine.....	3
2.3. Prividne odluke.....	4
2.4. Odluke bez pravnog učinka	6
3. NIŠTETNE ODLUKE.....	8
3.1. Pojam ništetnosti i učinak ništetnosti	8
3.2. Zakonski razlozi ništetnosti odluka glavne skupštine	9
3.2.1. Povrede oblika i postupka.....	10
3.2.2. Povrede materijalnih propisa ZTD-a	15
3.2.3. Ništetnost određena općim klauzulama	17
3.2.4. Posebni slučajevi ništetnosti odluka glavne skupštine	21
3.3. Uklanjanje ništetnosti	21
3.4. Tužba radi ništetnosti odluke.....	24
4. POBOJNE ODLUKE	26
4.1. Razlozi poboynosti	26
4.1.1. Razlozi pobijanja zbog povrede odredaba postupka	27
4.1.2. Razlozi pobijanja zbog povrede materijalnih odredaba zakona ili statuta	29
4.1.3. Posebni razlozi poboynosti odluke glavne skupštine	31
4.2. Potvrda odluke koja se može pobijati.....	32
4.3. Osobe ovlaštene pobijati odluku.....	33
4.3.1. Dioničari pod određenim pretpostavkama.....	33
4.3.2. Uprava odnosno upravni odbor društva.....	35
4.3.3. Svaki član uprave, izvršni direktor i član nadzornog odnosno upravnog odbora društva	36

4.4. Zloraba ovlasti za pobijanje.....	36
4.5. Tužba za pobijanje.....	36
4.5.1. Isključiva nadležnost suda.....	36
4.5.2. Rok za podizanje tužbe.....	37
4.5.3. Predmet spora i određenje vrijednosti spora.....	38
4.5.4. Teret dokaza i privremene mjere.....	39
4.5.5. Upis pobijane odluke u sudski registar prije okončanja spora.....	39
4.6. Učinak pobijanja.....	40
5. ZAKLJUČAK.....	41
POPIS LITERATURE.....	42

1. UVOD

Promatrajući razvoj i nastanak trgovačkih društava kroz razdoblja razvidno je da u socijalističkim gospodarstvima nisu postojala društva kod bi temelj bio udruživanje kapitala (kapitalna društva). Zakon o trgovačkim društvima se donosi 1993. godine a početak promjene istog je 01. siječnja 1995. godine. Navedeni datum uzimamo kao početak modernog sustava prava društava.

Glavna skupština dioničkog društva je organ u kojem se ostvaruje dioničarska demokracija, i jedino tijelo gdje svi dioničari mogu ostvarivati svoja upravljačka prava sudjelujući u odlučivanju o stvarima društva. Odlukama glavne skupštine kao pravnim aktom rješava se pitanje nastajanja, promjena ili prestanka određenih prava i obveza iz poslovnih i pravnih odnosa društva kao i ostalih sudionika, čime se izravno utječe na rad i organizaciju društva. Iako je odluka glavne skupštine način oblikovanja volje društva s nakanom proizvođenja određenih pravnih učinaka, određeni propusti pri donošenju mogu dovesti do ništetnosti i poboynosti iste. Donošenje nevaljanih odluka dovodi do slabljenja povjerenja među članovima društva, nepotrebnog ponovnog odlučivanja i povećanja troškova. Nevaljanim odlukama često se ide u korist većine na štetu manjinskih dioničara ili se teži izigravanju vjerovnika društva. Stoga je cilj ovog rada definirati i razraditi mogućnost utvrđenja ništetnosti i poništenja takvih odluka koja predstavlja učinkovito zaštitno sredstvo u unutarnjim odnosima članova društva i samog društva, kao i društva i članova društva prema trećim osobama.

Obzirom na vrste nedostataka odluka glavne skupštine, kroz temu ovog rada obrađivat će se problematika i razlozi ništetnosti i poboynosti odluka, zatim pravne posljedice i učinci uklanjanja, te osobe koje su ovlaštene tražiti ništetnost i poboynosti nevaljanih odluka glavne skupštine.

2. ODLUKE GLAVNE SKUPŠTINE

2.1. Pojam glavne skupštine

Zakon o trgovačkim društvima (u daljnjem tekstu ZTD) ne definira pojam glavne skupštine u dioničkom društvu, nego kaže da se radi o organu društva, a iz ostalih zakonskih odredaba se utvrđuje pravna narav, nadležnost, tko ga čini i kako djeluje. Glavna skupština je organ dioničkog društva i preddruštva dioničkog društva, u kojem dioničari mogu sudjelovati i ostvarivati svoja prava na osnovi članstva u društvu, gdje se oblikuje i izražava volja svih dioničara o stvarima društva. Volja dioničara izražena na glavnoj skupštini, koje je ključno mjesto u životu dioničkog društva, predstavlja volju društva. Sjednicama glavne skupštine može prisustvovati svaki dioničar i načelno sudjelovati prilikom odlučivanja, pa se glavnu skupštinu može smatrati demokratskim tijelom društva u kojem se ostvaruje dioničarska demokracija.¹ Glavna skupština nije stalni organ društva, tj. ona se sastaje prema potrebi, ad hoc, najmanje jednom godišnje, gdje odlučuje samo o pitanjima koja su joj izričito stavljena u nadležnost zakonom i statutom društva.

Temeljne ovlasti glavne skupštine izričito određene ZTD-om i statutom društva su:²

1. izbor i opoziv članova nadzornog odnosno upravnog odbora, osim ako ih se ne imenuje u taj odbor;
2. donošenje odluka o uporabi dobiti;
3. politika primitaka i izvješća o primicima za članove uprave i članove nadzornog odbora odnosno izvršne direktore i članove upravnog odbora, društava čije su dionice uvrštene na uređeno tržište radi trgovanja;
4. davanje razrješnice članovima uprave i nadzornog odnosno upravnog odbora;
5. imenovanje revizora društva;
6. izmjene statuta;
7. donošenje odluka o povećanju i smanjenju temeljnog kapitala;
8. imenovanje revizora za nadzor postupka pri osnivanju društva ili nadzor radnji pri vođenju poslova društva i utvrđivanje naknade za njegov rad;
9. donošenje odluka o uvrštenju dionica društva na uređeno tržište radi trgovanja i povlačenju dionica s tog uvrštenja;
10. odlučivanje o prestanku društva.

¹ Pravni leksikon, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2007., str. 373-374

² Gorenc, V., Česić, Z., Buljan, V., Brkanić, V., Komentar zakona o trgovačkim društvima, RRIF, 2008, str. 584-589

2.2. Odluka glavne skupštine

Društvo proizvodi pravne učinke izražavajući svoju volju putem odluka glavne skupštine koje se smatraju višestrukim pravnim poslom. Odluka glavne skupštine nije ugovor, obzirom je ugovor dvostrani pravni posao, što znači da nastaje očitovanjem i suglasnošću volja najmanje dviju strana koje čine cjelinu.³ Kod odluke glavne skupštine nije nužna suglasnost svih članova, već je dovoljna propisana većina glasova, koja se ne određuje prama članovima društva, nego prema njihovim udjelima u temeljnom kapitalu istog. Nastavno na navedeno, odluke glavne skupštine su korporacijski pravni poslovi.⁴ Odluke glavne skupštine se donose običnom većinom danih glasova (više za, nego protiv), osim ako zakonom ili statutom nije drugačije propisano, pa je svim dioničarima potrebno osigurati nazočnost i odlučivanje na sjednicama. Dionica kao dio temeljnog kapitala, vrijednosni papir i skup članskih prava i obveza, daje dioničarima upravljačka i imovinska prava. Od upravljačkih prava je najvažnije pravo glasa koje se stječe potpunom uplatom dionica, i nije ga moguće oduzeti, ali ga je moguće ograničiti. Institut ograničenja prava glasa je potrebno predvidjeti u statutu društva jer se taj institut koristi da se spriječi olakšano stvaranje utjecaja u društvu i primjenjuje se uglavnom kod društava koja ne izdaju dionice na burzi. Pored spomenutog prava glasa, ostala temeljna i neotuđiva upravljačka prava dioničara su pravo na sudjelovanje i pravo na raspravljanje u radu glavne skupštine, i ta prava ima onaj dioničar koji je upisan u registar dionica, odnosno u Središnje klirinško depozitarno društvo (čl. 226. st. 2 ZTD)⁵, te svi koji su upisani moraju sudjelovati pod jednakim uvjetima. Pravo na sudjelovanje i pravo na raspravljanje ne treba miješati s pravom glasa. Dioničari koji su imatelji dionica bez prava glasa mogu prisustvovati glavnoj skupštini i raspravljati, ali ne mogu glasovati. Smisao odredbe je da iako dioničari nemaju upravljačka prava, imaju imovinska pa žele zaštititi svoju investiciju, a i sama okolnost sudjelovanja je važna za aktivnu legitimaciju kod tužbe za pobijanje odluka glavne skupštine, o čemu će biti detaljnije objašnjeno u nastavku obrade teme. Volju dioničkog društva stvaraju dioničari glasovanjem o određenom prijedlogu, te mogu prihvatiti ili odbiti prijedlog stavljen na glasovanje, što će rezultirati pozitivnom ili negativnom odlukom u odnosu na prijedlog.

Odredba članka 322 Zakona o obveznim odnosima koji definira opću odredbu ništetnosti se primjenjuje kao opći propis (*lex generalis*) i na odluke glavne skupštine ako odredbama ZTD-a nije što drugo propisano, što znači da je ZTD u odnosu na ZOO posebni propis (*lex specialis*), te

³ Klarić, P., Vedriš, M., Građansko pravo, Opći dio, stvarno, obvezno i nasljedno pravo, X, izdanje, NN, Zagreb, 2006, str. 401

⁴ Ivanjko, Š., Kocbek, M., Prelič, S., Jeraj, J., Korporacijsko pravo, GV Založba, 2009.

⁵ Barbić, J., Zakon o trgovačkim društvima, Sedmo izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2019.

kao takav uživa prednost u primjeni. Statut društva je temeljni ustrojbeni akt dioničkog društva, pa odluka glavne skupštine mora biti osim odredbi propisanih u ZOO-u, u skladu i sa statutom društva gdje su sadržana pravila na kojima ono temelji svoje djelovanje. Ukoliko odluka glavne skupštine nije donesena u skladu s navedenim odredbama u formalnom i materijalnom smislu, govori se o odluci koja ima nedostatak a zakon određuje koje su to odluke i za svaku od istih nalaže posebna pravila: ⁷

- prividne odluke;
- odluke bez pravnog učinka;
- nišetne odluke;
- pobjojne odluke;⁸

Kod podjele je riječ o vrstama nedostataka koji su nastali, koji su propisani zakonom i od kojih odluke trpe, a mogu se odnositi na interes koji se štiti povrijeđenom odlukom ili je naglasak na jačini povrede. Donesena odluka glavne skupštine može paralelno imati više nedostataka s elementima nišetnosti, pobjojnosti i nedostacima koji je čine ubrojivom kao odluku bez pravnog učinka. ⁹ U dijelu ZTD-a koji uređuje nišetnost i pobjojnost odluka glavne skupštine, prividne odluke i odluke bez pravnog učinka (pendentne, viseće, neučinkovite) nisu posebno navedene, nego se navode u pravnoj književnosti i teoriji.

Razlika između nišetnih i pobjojnih odluka u odnosu na prividne odluke i odluke bez pravnog učinka je u tome da kod prividnih i odluka bez pravnog učinka nije potrebno utvrđivati njihovu nišetnost odnosno pobjojnost tužbom na utvrđenje nišetnosti, nego tužbom na utvrđenje da nije ispunjen određeni uvjet, odnosno da je odluka prividna ili nepotpuna.

2.3. Prividne odluke

Privid je vrsta obmane i oblik svjesnog nesklada između volje i očitovanja jer strane ne žele posao koji sklapaju. Prema članku 285. ZOO-a, prividan ugovor nema učinka među ugovornim stranama, a posljedica je nišetnost. Prema trećim osobama proizvodi pravne učinke pod uvjetom

⁷ Gorenc, V., Česić, Z., Buljan, V., Brkanić, V., Komentar Zakona o trgovačkim društvima, IV. izmijenjena i dopunjena naklada, RRIF, Zagreb, 2008, str. 765

⁸ Barbić, J.: Pravo društava, knjiga druga: Društva kapitala, sedmo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb, 2020, str. 1287

⁹ Ibidem, str. 1287

da je treća osoba bila savjesna zbog zaštite povjerenja u promet. Ukoliko su zadovoljene pretpostavke pravne valjanosti kod sklapanja prividnog pravnog posla da bi se njime prikrio drugi pravni posao, taj disimilirani posao vrijedi i tada govorimo o slučaju relativne simulacije.¹⁰

Prividna odluka je donesena kao višestrani pravni posao, te postoji iako je pogrešna, objavljena je i govori se o prividu da odluke ima, iako je nema. U takvim rijetkim slučajevima su učinjene postupovne pogreške, uslijed kojih je utvrđeno da je odluka donesena, iako nije bila. Kao primjer se može navesti slučaj kada predsjednik glavne skupštine proglasi neku odluku donesenom, iako ista nije donesena zbog pogrešno izbrojanih glasova koji utječu na rezultat glasovanja, zbog pogreške u elektroničkom uređaju i ostalo. Predsjednik uzima u obzir samo valjane glasove, dok se ne uzimaju u obzir glasovi dioničara kojih je pravo glasa isključeno. Dvije su metode utvrđivanja rezultata glasovanja; metoda zbrajanja (kod koje postoje glasovi da ili ne za prijedlog a suzdržani se ne broje) i metoda oduzimanja koja može biti opasna za utvrđivanje valjanog rezultata i stvarati teškoće jer se stalno mora utvrđivati broj nazočnih u vrijeme glasovanja, zatim evidentirati one koji ulaze i izlaze iz prostorije te status suzdržanog. Prethodno opisano može rezultirati pogrešnim rezultatima u brojanju glasova. Ako odluka glavne skupštine djeluje od trenutka donošenja, konstitutivan učinak djeluje i ako je predsjednik glavne skupštine krivo proglasi kod prividnih odluka, iako je dioničari nikad nisu donijeli.¹¹

Ukoliko predsjednik glavne skupštine za vrijeme održavanja iste primijeti pogrešku, može opozvati svoje utvrđenje rezultata glasovanja i odluku ili može zatražiti od glavne skupštine da opozove takvu odluku i donese novu.

Prividna odluka se može pobijati tužbom u određenom roku sa zahtjevom da odluka ne proizvodi pravni učinak odnosno da bi se trebala donijeti druga odluka. U praksi se može dogoditi da bude proglašena odluka koja je drukčija od usvojene, u kojem će se slučaju tužbom tražiti da se utvrdi da je donesena odluka suprotna onoj odluci koja je bila proglašena. U tom se slučaju u tužbi postavljaju dva tužbena zahtjeva gdje se jednim pobija proglašena odluka, a drugim se traži utvrđenje stvarno donesene odluke. Sud će u povodu takve tužbe utvrditi kako se glasovalo, stvarno stanje valjano danih glasova o prijedlogu, je li takav postupak u skladu sa zakonom i statutom. Ako sud nakon toga utvrdi da je rezultat suprotan onome koji je utvrdio predsjednik glavne skupštine, proglašenu odluku će oglasiti ništetnom i proglasiti valjanom onu koja je stvarno bila donesena. Ukoliko sud povodom tužbe utvrdi pogrešku u brojanju glasova, a ista ne

¹⁰ Klarić, P., Vedriš, M., Građansko pravo, Opći dio, stvarno pravo, obvezno i nasljedno pravo, X izdanje, NN, 2006., str. 142

¹¹ Barbić, J.: Pravo društava, knjiga druga: Društva kapitala, sedmo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb, 2020., str. 1176-1177

utječe na rezultat glasovanja odnosno pravilnost odluke, odbit će oba tužbena zahtjeva.¹²

2.4. Odluke bez pravnog učinka +

U pravnoj književnosti, odluke glavne skupštine mogu biti konačne i odluke bez pravnog učinka (viseće, pendentne). Da bi odluka bez pravnog učinka stvarala isti, mora se ispuniti neka dodatna zakonska pretpostavka za razliku od konačnih odluka za koje zakon ne traži iste. Navedena odluka nije nezakonita, nisu postojale pogreške pri njezinu donošenju, niti su postojale mane. Ona je zakonita u formalnopravnom i materijalnopravnom smislu, samo još nisu ispunjeni svi uvjeti za njezin pravni učinak, pa je pitanje njezine valjanosti viseće, dok se ne ostvare uvjeti za pravni učinak iste.¹³

Odluke bez pravnog učinka mogu se svrstati u tri osnovne skupine:

- a) odluke koje su donesene bez suglasnosti nekih dioničara ili pojedinih rodova dionica;
- b) odluke koje nisu upisane u sudski registar;
- c) ostale odluke bez pravnog učinka;¹⁴

Suglasnost se daje donošenjem posebne odluke nekih dioničara ili donošenjem odluke na posebnoj skupštini samo tih dioničara. Kao primjer se može navesti davanje suglasnosti dioničara pojedinih rodova dionica na odluku o promjeni statuta kojim se mijenja dosadašnji odnos među rodovima dionica (čl. 301. st. ZTD); davanje suglasnosti dioničara nekog roda dionica posebnom odlukom na njihovoj posebnoj skupštini;¹⁵

Nekada se za pravni učinak odluke traži njezin upis u sudski registar kao npr. u slučaju čl. 303. st. 3. ZTD-a koji propisuje da odluka o izmjeni statuta ima pravni učinak tek kad se upiše u sudski registar. U slučajevima povećanja i smanjenja temeljnog kapitala, ZTD u čl. 348. st. 2. propisuje da su odluke skupštine ništetne ako se ne upišu u sudski registar u roku tri odnosno šest mjeseci od njihova donošenja. U tom slučaju, navedene odluke nemaju pravni učinak, odnosno u visećem su stanju (pendentnom), sve dok se ne upišu u sudski registar. Ukoliko se ne upišu u zakonskom roku, postaju ništetne.

¹² Pavlović, M., Razlike između ništetnosti i pobojnosti odluka skupštine društava kapitala, stručni članak UDK 347. 72. 037, Hrvatska pravna revija, 2005. str. 37

¹³ Jurčec Hrastinski, Lj., Šimundić, M., Pobijanje odluka glavne skupštine dioničkog društva, RRIF br. 11/14., 2014., str 186

¹⁴ Jurčec Hrastinski, Lj., Šimundić, Mladen., Računovodstvo, revizija i financije, br. 11/14, studeni 2014

¹⁵ZTD, Suglasnosti propisane čl. 302, čl. 301. st. 3., čl. 304. st. 2., čl. 314. st. 1, čl. 323. st. 2., čl. 342. st. 2., čl. 349. st. 3, čl. 516. st. 3., čl. 533., čl. 481. st. 2.

Primjer treće skupine se odnosi na odluku o upotrebi dobiti za poslovnu godinu a nije se ispoštovalo prvotno donošenje odluke o povećanju temeljnog kapitala.

Dodatna pretpostavka koja se mora ispuniti da bi odluka glavne skupštine prestala biti viseća i počela stvarati pravni učinak može se odnositi na posebnu suglasnost dioničara, prijavu za upis u sudski registar ili se može tražiti suglasnost uprave. Kada je propisano više uvjeta da bi odluka imala pravni učinak, ona će se djelovati kada se ispune svi uvjeti. Viseća odluka se može pobijati bez obzira ima li ili nema pravni učinak, u zakonskom roku za pobijanje odluka glavne skupštine društva. Kada postane očito da se dodatna pretpostavka više neće ispuniti, odluka glavne skupštine postaje konačna i bez pravnog učinka. Iznimno navedenim pravilima, ako je odluka glavne skupštine ništetna od početka, ona ne može konvalidirati ispunjenjem dodatnih pretpostavki koje se inače traže za nastanak njezinog pravnog učinka.¹⁶

¹⁶ Pavlović, M., loc. Cit.

3. NIŠTETNE ODLUKE

3.1. Pojam ništetnosti i učinak ništetnosti

Usljed formalne ili materijalne mane, zakon tretira određene odluke glavne skupštine kao da imaju teški pravni nedostatak, te zbog toga iste ne želi priznati i smatra ih ništetnim. Nedostatak koji ima odluka glavne skupštine da bi se smatrala ništetnom može se odnositi na protivnost ugovora Ustavu RH prisilnim propisima i moralu društva, osim ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje što drugo (čl. 322. st.1. ZOO-a). Posebne odredbe ZTD-a u čl. 355. t. 3 i 4., kao *lex specialis*, reguliraju ono što je na određeni način predviđeno u spomenutoj općoj odredbi ZOO-a. Ništetna odluka je nezakonita i kao pravni nedostatak najteže pogađa odluku skupštine dioničkog društva. Ništetna odluka se ne može upisati u sudski registar jer postoji dužnost registarskog suda da pazi na ništetnost po službenoj dužnosti. Ništetnost nastaje na temelju zakona, *ex lege*, u trenutku donošenja odluke, pa u načelu ne bi bilo potrebno podizati tužbu u slučaju takvog stupnja nevaljanosti odluke glavne skupštine, jer ništetnost djeluje prema svima. Zbog toga i kad se ništetnost utvrđuje tužbom, sudska presuda ima deklaratorno značenje.¹⁸ Takva odluka ne proizvodi pravni učinak koji je društvo prvobitno htjelo postići, nego upravo suprotno, za ništetnu odluku se smatra da ona nikada nije niti postojala, osim u iznimnim zakonom predviđenim slučajevima kada zakonodavac određuje da se takvoj ništetnoj odluci ipak može priznati pravni učinak. Za to se moraju ispuniti dodatne zakonske pretpostavke o kojima će kasnije biti govora. Izvan upisa odluke u sudski registar nije moguće pozivanje na povjerenje iste. Razlog zašto se zakonodavac odlučio na takvo zakonsko rješenje je provedena razmjernost i ustupak pravnoj sigurnosti jer bi veća šteta nastala ako se takvoj odluci ne prizna pravni učinak, nego obratno. U toj zakonskoj odredbi vidimo posebnost u tretiranju odluka glavne skupštine kao pravnog posla u odnosu na obvezno pravo i zakonsku odredbu u ZOO-u. Pojam ništetnosti odluke glavne skupštine treba razlikovati od ništetnosti odluka dugih organa društva, kao npr. uprave i nadzornog odbora.¹⁹ Odluke nadzornog odnosno upravnog odbora su ništetne ako su protivne prisilnim propisima, što obuhvaća odredbe Ustava i morala društva, i ako su protivne odredbama statuta, te ukoliko nije riječ o pobožnosti. Od ništetnosti odluke glavne skupštine treba razlikovati ništetnost pojedinog glasa danog na glavnoj skupštini. Ta materija se uređuje prema odredbama ZOO-a o izjavama volje. Dioničar očituje svoju volju glasovanjem na glavnoj skupštini. Ukoliko

¹⁸ Moslavac Saračević, A., Ništetnost i pobožnost odluka skupštine društva, Informator, br. 5853., str. 12

¹⁹ Pavlović, M., Razlike između ništetnosti i pobožnosti odluka skupštine društava kapitala-2. dio, stručni članak UDK 347. 72. 037, Hrvatska pravna revija, 2005. str. 40

dioničar postupno obvezi na lojalno postupanje prema društvu i drugim dioničarima, taj isti glas postaje ništetan. .

Takvim postupanjem se ipak može posredno utjecati na odluku skupštine ako između njih postoji uzročna veza, ali to nema kao posljedicu ništetnosti donesene odluke na glavnoj skupštini na kojoj je dan glas, nego eventualno pobožnost donesene odluke, zbog pogrešno uzetog glasa prilikom utvrđivanja rezultata glasovanja ako je taj glas utjecao na donošenje odluke glavne skupštine.

3.2. Zakonski razlozi ništetnosti odluka glavne skupštine

Zakoni kojim se propisuju slučajevi ništetnosti su Zakon o trgovačkim društvima (čl. 355., čl. 358., i čl. 359.) te dva slučaja propisana posebnim zakonima: Zakonom o sudskom registru i Zakonom o radu (čl.149.). Kod Zakona o sudskom registru riječ je o brisanju odluke upisane u sudskom registru, dok se ništetnost kod Zakona o radu odnosi na propust poslodavca da se savjetuje sa radničkim vijećem prije donošenja odluke glavne skupštine.²⁰ Razlozi ništetnosti su propisani kogentnim propisima, decidirano su navedeni i predstavljaju ograničeni broj povreda (numerus clausus), pa se statutom društva kao temeljnim ustrojbenim aktom, ne bi mogli širiti i dodavati novi iz razloga pravne sigurnosti. U skladu s navedenim, pobožnost je pravilo, a ništetnost iznimka.

Odluke glavne skupštine su ništete prema čl. 355. ZTD-a u sljedećim slučajevima:

- a) odluka koja je donesena na glavnoj skupštini koja nije sazvana na propisani način u čl. 277. st. 2., 3. i 6. ZTD-a, osim ako su na njoj sudjelovali svi dioničari;
- b) ako odluka glavne skupštine nije unesena u zapisnik na način propisan u čl. 286. st. 1., 2. i 4. ZTD-a;
- c) ako nije u skladu s biti društva ili ako se njezinim sadržajem čini povreda propisa kojima se isključivo ili pretežno štite interesi vjerovnika društva ili su doneseni radi zaštite javnog interesa;
- d) ako je protivna moralu društva;
- e) ako je pravomoćnom presudom donesenom povodom tužbe za pobijanje odluka proglašena ništetnom.

Pored razloga ništetnosti iz čl. 355. ZTD-a postoje i ostali razlozi ništetnosti koji se odnose na:

- uvjetno povećanje temeljnog kapitala iz čl. 313. st. 4.;
- povećanje temeljnog kapitala iz sredstava društva iz čl. 338. st. 2.;

²⁰Moslavac Saračević, A., Ništetnost i pobožnost odluka skupštine društva, Informator, br. 5853., str. 12

- redovitom smanjenju temeljnog kapitala iz čl. 348. st. 2.;
- organe društva u vezi s utvrđivanjem godišnjih financijskih izvješća iz čl. 300.e. st. 3..

U skladu s navedenom odredbom iz čl. 355. ZTD-a, zakonske razloge ništetnosti odluka glavne skupštine možemo podijeliti u tri osnovne skupine:

- a) povrede propisa o obliku i postupku;
- b) materijalno-pravne povrede odredaba ZTD-a;
- c) povrede općih klauzula (čl. 355. st. 3. i 4. ZTD-a).²¹

3.2.1. Povrede oblika i postupka

1) Pogreške učinjene u sazivanju glavne skupštine su sljedeće:

a) nepoštivanje zakonskih odredbi u pogledu osoba koje su ovlaštene sazvati glavnu skupštinu da bi donijele valjanu odluku.

U sudskoj praksi se najčešće traži utvrđenje ništetnosti odluka, pa prilikom zakazivanja glavne skupštine treba obratiti dužnu pažnju na odredbe o postupku sazivanja, i to u pogledu osoba koje su ovlaštene sazvati skupštinu, te u pogledu obveze da se sazivanje skupštine objavljuje u glasilu društva.²² Povreda propisa može biti učinjena prilikom sazivanja glavne skupštine ili u situaciji u kojoj je glavna skupština već sazvana, te je zakonodavac interes zaštite dioničara stavio samo na najteže povrede propisa o sazivanju glavne skupštine. Međutim, ako su u postupku sazivanja glavne skupštine počinjene druge pogreške osim pogreški u pogledu osoba koje su ovlaštene sazvati glavnu skupštinu, te u pogledu obveze da se sazivanje objavljuje u glasilu društva, posljedice povreda ne bi bila ništetnost, nego pobožnost donesenih odluka.

Zakon je napravio iznimku kod ništetnosti odluka i njihovih posljedica tako da su i u slučaju povreda iz čl. 277. st. 2. ZTD-a donesene odluke valjane ako su na glavnoj skupštini sudjelovali svi dioničari i nitko se nije protivio donošenju odluka. Usprotivi li se barem jedan dioničar, skupština bi mogla raspravljati, ali ne i valjano odlučivati. Pod svim dioničarima podrazumijevaju se svi dioničari, njihovi zastupnici ili punomoćnici koji imaju pravo sudjelovati u radu skupštine, dakle i oni koji nemaju pravo glasa (npr. imatelji povlaštenih dionica bez prava glasa) ali i oni čije je pravo glasa isključeno. Ne uzimaju se u obzir vlastite dionice društva ni

²¹ Gorenc, V., Ćesić, Z., Buljan, V., Brkanić, V., Komentar Zakona o trgovačkim društvima, IV. izmijenjena i dopunjena naklada, RRIF, Zagreb, 2008, str. 767

²² Čuveljak, Jelena., Ništavost i pobožnost odluka skupštine trgovačkog društva, FiP, 1/2009. str.265

dionice društava koja su ovisna o društvu kojeg se glavna skupština održava.

Glavna skupština saziva se u slučajevima:

- propisanim zakonom ili statutom;
- kad to zahtijevaju interesi društva.

Zakonom ili statutom društva relativno je lako propisati i unaprijed predvidjeti slučajeve kada se može sazvati glavna skupština, dok je puno teže propisati sazivanje glavne skupštine u slučaju kada to zahtijevaju interesi društva, jer tada dolazi do slobodne prosudbe i ocjene prema danim okolnostima. Prema Gorencu, izraz interesi društva je praktična i fleksibilna formulacija za moguće sazivanje glavne skupštine i kada to nije predviđeno zakonom ili statutom.²³

Glavnu skupštinu mogu sazvati: uprava odnosno izvršni direktori, nadzorni odnosno upravni odbor, druge osobe, dioničari i likvidatori društva.

Glavnu skupštinu načelno i najčešće saziva uprava, odnosno osobe koje su za to ovlaštene i koje su u sudskom registru upisane kao članovi uprave u vrijeme donošenja odluke, što vrijedi i za izvršne direktore (kod monističkog ustroja društva) kad sazivaju glavnu skupštinu. Čl. 277. ZTD-a propisuje „pri tome se ne dira u pravo ostalih osoba koje su po zakonu i statutu ovlaštene sazvati skupštinu“. Nadzorni odbor odlukom može opozvati upravu, a pravo saziva glavne skupštine ima nova uprava koja se još nije upisala u sudski registar. Uprava o sazivu glavne skupštine odlučuje običnom većinom glasova. Riječ je, u pravilu o sazivanju skupštine prema njihovoj vlastitoj, odnosno dobrovoljnoj odluci, jer uprava time izvršava svoje zakonske obveze i ovlasti. Zakon nalaže sazivanje glavne skupštine u prvih osam mjeseci tekuće poslovne godine.²⁴ Na valjanost odluke o sazivu glavne skupštine ne utječe propust da članovi uprave odnosno izvršni direktori nisu propisno imenovani i uredno upisani u sudskom registru pod uvjetom da čine manjinu. Na valjanost saziva glavne skupštine ne utječe ni ako većina članova uprave odnosno većina izvršnih direktora nije valjano imenovana, uz uvjet da su te osobe upisane u sudskom registru kao članovi uprave odnosno kao izvršni direktori. Kada nadzorni odnosno upravni odbor saziva glavnu skupštinu na izbor njihovih članova *mutatis mutandis* vrijede pravila kao i za valjanost imenovanja članova uprave odnosno izvršnih direktora. Nadzorni odnosno upravni odbor također je ovlašten sazvati glavnu skupštinu običnom većinom glasova ako to zahtijevaju interesi

²³ Gorenc Vilim: Pravo trgovačkih društava, Visoka škola za poslovanje i upravljanje, s pravom javnosti Baltazar Adam Krčelić, Zaprešić, 2010., str. 142

²⁴ Moslavac Saračević, A., Ništetnost i pobožnost odluka skupštine društva, Informator, br. 5853., str. 12

društva. Uredno je sazvana glavna skupština koju sazove nadzorni odbor iako to nije zahtijevala dobrobit društva.²⁵

Stečajni upravitelj saziva glavnu skupštinu stečajnog društva u trenutku kad postoji potreba da se u nekim pitanjima donese skupštinska odluka jer u poslu koji obavljaju u društvu u likvidaciji imaju položaj uprave. Položaj uprave kod stečenog upravitelja dolazi do izražaja kada glavnoj skupštini podnosi zaključna likvidacijska financijska izvješća i izvješće o provedenoj likvidaciji.

Sud može ovlastiti dioničare koji raspolažu dionicama na koje se odnosi najmanje pet posto temeljnog kapitala, da i oni mogu sazvati glavnu skupštinu. Navedena ovlast saziva glavne skupštine osigurava zaštitu manjine dioničara (čl. 278. t. 1. ZTD), jer je zakonom zajamčeno pravo inicijative manjine dioničara za sazivanje glavne skupštine, ako uprava ne sazove glavnu skupštinu, a to bi trebala.²⁶ Ukoliko promatramo mogućnost saziva glavne skupštine od dioničara na koje se odnosi najmanje pet posto temeljnog kapitala, isti mogu sazvati glavnu skupštinu bez suglasnosti suda, međutim, posljedica je da su odluke donesene na takvoj glavnoj skupštini nišetne. Druga situacija se odnosi na ovlast suda da dadne odobrenje za saziv glavne skupštine dioničarima koj imaju dionice na koje se odnosi manje od pet posto temeljnog kapitala društva. U navedenom slučaju odluka glavne skupštine je pobojna a ne nišetna kao u prethodnom slučaju.

b) nepoštivanje zakonskih odredaba objavljivanja i sadržaja poziva za sazivanje glavne skupštine u glasilu društva odnosno pogreška ako se ne ispoštuje poziv za sazivanje glavne skupštine preporučenim pismom kada to zakon određuje.

Neobjavljivanje ili netočno objavljivanje određenih podataka u glasilu društva ili Narodnim novinama prilikom objavljivanja poziva za glavnu skupštinu, rezultira nišetnošću donesenih odluka. Odluka o sazivanju glavne skupštine mora sadržavati: tvrtku i sjedište društva, vrijeme i mjesto održavanja glavne skupštine, dnevni red, te uvjete koji se moraju ispuniti za sudjelovanje na glavnoj skupštini i korištenje pravom glasa.²⁷ Ne smiju postojati nedoumice i dileme u slučaju objavljivanja poziva. gdje se i kada ima održati glavna skupština, dok propust navođenja tvrtke i sjedišta društva nema kao posljedicu da glavna skupština nije uredno sazvana, ako su podaci takvi da se može razlučiti o kojem je društvu riječ. Ako su uvjeti za sudjelovanje na glavnoj

²⁵ Obrada prema Barbić J.. Ništavost odluka glavne skupštine dioničkog društva, Izvorni članak UDK 347.72.036., str 366. prema Schmidt, K., o.c. u bilj. 2, str. 21; Huffer, U., o.c. u bilj. br. 4. str. 991

²⁶ Odluka Visokog trgovačkog suda RH, Pž-8479/03 od 19. prosinca 2003.

²⁷ Barbić J. (2020.): Pravo društava, Knjiga druga: Društva kapitala, sedmo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb, 2020., str. 1354

skupštini i za ostvarenje prava glasa određeni statutom, navedene podatke treba navesti da bi se moglo sudjelovati na glavnoj skupštini. U suprotnom, ako takvih uvjeta nema, na glavnu skupštinu može doći svaki dioničar i ostvariti pravo glasa, a posljedica ne bi bila ništetnost odluke donesene na glavnoj skupštini. . Ne pomaže ni okolnost što je poziv za glavnu skupštinu javno objavljen ukoliko na istu nisu pozvani svi članovi društva, jer odluke donesene na takvoj skupštini postaju ništetne. Pravilo ima iznimku a odnosi se na dioničare koji su e unaprijed odrekli ovlasti da im se šalje poziv. Navedenim pravilom se štite članovi društva od zlouporaba i mogućih prijevara.

Da bi društvo raspolagalo točnim adresama članova, svrhovito je da članovi društva u statutu navedu da će za društvo biti mjerodavne adrese koje oni dostave istom, jer je dovoljno da jedan dioničar ne bude obaviješten pa da odluka glavne skupštine bude ništetna.²⁸ Ništetna je i odluka donesena na glavnoj skupštini za koju uz poziv nisu bili objavljeni dnevni red ni prijedlozi odluka koje je na njoj trebalo donijeti, a radi se o odluci od 2. ožujka 1999. godine u predmetu Pž-366/99 objavljenoj u listu informator, br. 4708 od 21. travnja 1999., te u časopisu Pravo i porezi, br. 8/1999., str. 88. Sud se pozvao na odredbu čl. 277. st 3. i odredbu čl. 280. ZTD-a i svoj zaključak potkrepljuje tvrdnjom da je „sazivanje glavne skupštine usko povezano s dnevnim redom o kojemu će se na skupštini raspravljati i odlučivati, pa se stoga i sazivanje glavne skupštine i dnevni red moraju objaviti u glasilu društva sa sadržajem propisanim zakonom“. Propust sazivatelja glavne skupštine za neobjavljivanje dnevnog reda i prijedloga odluka uz poziv što je propisano u čl. 280. st. 1. Zakona je pobojnost odluka donesenih na glavnoj skupštini, a ne ništetnost kako je tvrdio tužitelj. Tako prof. dr. sci. Hrvoje Markovinović smatra da u ZTD-u nema osnove za širenje razloge ništetnosti odluka glavne skupštine izvan okvira postavljenog odredbom čl. 355. ZTD-a.²⁹ Visoki trgovački sud je odlučio kako propust dioničkog društva da uz poziv s dnevnim redom nije objavljeno ime osoba članova nadzornog odbora, koje opoziva glavna skupština ne rezultira ništetnim odlukama, ako su one bile u sklopu onoga što je sadržano u dnevnom redu.³⁰

Ako su poznata imena svih dioničara društva, glavnu skupštinu moguće je sazvati i preporučenim pismom. U tom slučaju dan odašiljanja preporučenog pisma izjednačuje se s danom objave poziva (čl. 277. st. 5. ZTD-a). Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju Republika Hrvatska je preuzela obvezu da poziv za glavnu skupštinu mora objaviti u medijima za koje

²⁸ Pavlović M., Razlike između ništavosti i pobojnosti odluka skupštine društava kapitala-2 dio., stručni članak UKD 347. 72.037, Hrvatska pravna revija., 2005., str 26

²⁹ Markovinović H., Ništavost odluka glavne skupštine, stručni članak, Hrvatska pravna revija, 2002.

³⁰ Odluka Visokoga trgovačkog suda RH, Pž-2322/01 od 3. 6. 2003.

smatra da su dostupni na području Europske unije ako društvo izdaje dionice radi trgovanja na uređenom tržištu a nije riječ samo o dionicama na ime uz uvjet da poziv za glavnu skupštinu nije poslan neposredno dioničarima preporučenim pismom.³¹

Glavna skupština se može sazvati na više načina ukoliko su isti propisani zakonom ili statutom, pa je bitno da je na jedan od tih načina uredno sazvana glavna skupština. Neudovoljavanje svim propisanim načinima ne rezultira ništetnošću ni pobjornošću odluka donesenih na glavnoj skupštini.

Sudjelovanje svih dioničara ili njihovih zastupnika na glavnoj skupštini omogućuje da propusti u sazivanju glavne skupštine i u pogledu osoba gube na značaju, te da ista može donositi valjane odluke.

2) Propusti u vezi sa zapisnikom glavne skupštine

Preduvjet za valjano donošenje odluka u vezi s tijekom i održavanjem skupštine društva su uredno vođenje zapisnika od strane javnog bilježnika u kojem će isti navesti svaku odluku glavne skupštine. Nenavođenje odluke glavne skupštine od strane javnog bilježnika, načina kako se glasalo i rezultata glasovanja kao i izostanak utvrđenja predsjednika glavne skupštine koja je odluka donesena, rezultira ništetnošću odluke glavne skupštine. Obvezni sastojci koje zapisnik mora sadržavati su još navođenje mjesta i vremena održavanja glavne skupštine, ime i prezime javnog bilježnika i potpis javnog bilježnika. Zapisnik s glavne skupštine ima značenje javnobilježničke isprave pa nedostatak nekog od bitnih elemenata povlači za sobom njegovu ništetnost, a samim time i ništetnost odluka glavne skupštine. Nepostojeća je odluka koja nije navedena u zapisniku. Obveza vođenja zapisnika postoji kad je prisutan i samo jedan član društva, bez obzira na broj dioničara. Nepoštivanje ostalih odredaba iz čl. 286. st. 3. ZTD-a ne čini odluku glavne skupštine ništetnom, ali može biti razlog za pobijanje takve odluke.

3) Razlozi ništetnosti koji se odnose na odluke o temeljnom kapitalu i financijska izvješća

Odluke Glavne skupštine su ništetne u sljedećim slučajevima:

a) prema čl. 313. st. 4. ZTD-a, Ukoliko je odlučeno o uvjetnom povećanju temeljnog kapitala društva a kasnija odluka glavne skupštine bude suprotna istoj, onda odluka glavne skupštine postaje ništetna. Kod uvjetnog povećanja temeljnog kapitala društva se ne utvrđuje točna svota za koju se povećava temeljni kapital, nego povećanje ovisi o tome hoće li osobe kojima je ta odluka namijenjena poduzeti odgovarajuće korake u ostvarenju spomenutog prava.

b) Ukoliko se povećava temeljni kapital iz sredstava društva odluka se mora upisati u trgovački registar u roku tri mjeseca od donošenja, inače postaje ništetna. (čl. 338. st.2. ZTD-a). Glavna

³¹ Mijatović N., Sazivanje glavne skupštine dioničkog društva, Informator, br. 6057, 2012, str. 11

skupština je ovlaštena donijeti i odluke o sudjelovanju novih dioničara (odnosno novih dionica kod povećanja temeljnog kapitala s izdavanjem istih).

c) U ovom slučaju radi se o dvije istodobne odluke glavne skupštine koje se odnose na smanjenje i povećanje temeljnog kapitala društva. Jednom odlukom se smanjuje temeljni kapital ispod najnižeg propisanog iznosa, a drugom istodobnom odlukom se povećava temeljni kapital. Zakon nalaže da se odluka o povećanju temeljnog kapitala mora upisati u trgovački registar u roku od 6 mjeseci od donošenja istih, inače odluke glavne skupštine o redovitom smanjenju temeljnog kapitala i istodobna odluka o povećanju postaju ništetne. (čl. 348. st. 2.ZTD-a). Bitno je napomenuti da navedeni rok ne teče dok je u tijeku tužba radi utvrđenja ništetnosti odluke ili njezina pobijanja.

d) Odluka glavne skupštine kojom utvrđuje godišnja financijska izvješća je ništetna ukoliko je ista mijenjala godišnje financijsko izvješće, a revizor nije ispitao i potvrdio tu odluku u roku od dva tjedna od donošenja. Jedna od zakonskih ovlasti uprave, odnosno izvršnih direktora je da sastavljaju financijska izvješća, i iz navedenog se vidi da glavna skupština nije obvezna utvrditi godišnje financijsko izvješće. Međutim, zakon omogućava prorogaciju nadležnosti kojom ipak glavna skupština može utvrditi godišnje financijsko izvješće pod uvjetom da joj uprava i nadzorni odbor odnosno izvršni direktori i upravni odbor prepuste tu ovlast. Drugi slučaj kada glavna skupština dolazi u poziciju utvrditi godišnje financijsko izvješće odnosno supsidijarno uskače je kada nadzorni odnosno upravni odbor ne da svoju suglasnost na financijska izvješća koja je podnijela uprava odnosno izvršni direktori. Odluka je uvjetno ništetna jer se donosi u okviru ovlasti, ali mora biti naknadno potvrđena od ovlaštenog revizora koji mora podnijeti izvješće bez rezervi u navedenom roku.³²

3.2.2. Povrede materijalnih propisa ZTD-a

Odluke glavne skupštine su ništetne:

1) ukoliko dolaze u koliziju sa dioničarskim pravom na nove dionice kod povećanja temeljnog kapitala iz rezervi ili kapitalnog dobitka prilikom čega se mijenja broj dionica i svota udjela u temeljnom kapitalu. Dioničar ostvaruje pravo na nove dionice razmjerno njegovom sudjelovanju u temeljnom kapitalu.

³² Jurčec Hrastinski, Lj., Šimundić, M., Pobijanje odluka glavne skupštine dioničkog društva, RRIF br. 11/14., 2014., str 192

2) ako su protivne odredbama ZTD-a i statuta o izboru nadzornog odbora, odnosno upravnog odbora (čl. 358. ZTD-a).

Izbor članova nadzornog odnosno upravnog odbora je ništetan:

a) ako je nadzorni odnosno upravni odbor sastavljen protivno odredbama Zakona i Statuta. Zakonski uvjeti za člana nadzornog odbora su punoljetnost, uvjerenje o nekažnjavanju za određena kaznena djela; u nadzorni odbor ne mogu se izabrati osobe koje su istodobno i članovi uprave društva itd. Statut također može postavljati uvjete oko izbora osobe, te ukoliko osoba ne zadovoljava uvjete odluka je pobojna;

b) zakonom ili statutom društva je određen broj članova koji glavna skupština može izabrati u nadzorni odnosno upravni odbor. Ukoliko se dogodi situacija da u isti bude izabrano više članova nego što se smije zakon kao sankciju određuje ništetnost odluke o izboru svih članova nadzornog odnosno upravnog odbora.

c) propisani postupak predlaganja odluka oko izbora osoba u nadzorni odnosno upravni odbor u skladu sa zakonom ili statutom omogućava glavnoj skupštini da izvršava svoju zakonsku ulogu. Ukoliko glavna skupština prekrši taj postupak i izabere u nadzorni ili upravni odbor osobu koja nije predložena onda je izbor članova nadzornog odnosno upravnog odbora ništetan. Poziv za održavanje glavne skupštine mora sadržavati i izbor članova nadzornog odnosno upravnog odbora, zajedno s podacima o kandidatima i prijedlogom odluke;

d) za vrijeme počinjanja mandata član nadzornog odnosno upravnog odbora mora ispunjavati određene uvjete koje mu zakon nalaže. Vrijeme donošenja odluke o izboru člana nadzornog odbora nije relevantno.

e) ako je izabrani član nadzornog odbora već član uprave društva ili član nadzornog odbora u deset drugih društava ili predstavlja osobu koja ne ispunjava uvjete iz čl. 239. st. 2. ZTD-a;

f) ako se radi o članovima uprave društva koje je ovisno u odnosu prema društvu;

3) ako su protivne odredbama ZTD-a o utvrđivanju godišnjeg obračuna i podjeli dobitka (čl. 220 i 359. ZTD-a).

Odluka o utvrđivanju godišnjih financijskih izvješća je ništetna – pored slučajeva koji su predviđeni za ništetnost svake odluke skupštine u sljedećim slučajevima:

a) ukoliko postoji kolizija između interesa vjerovnika društva i sadržaja godišnjih financijskih izvješća koji ugrožavaju propise koji štite iste; Sastavni dio poslovnog morala je pravovremeno namirenje tražbina svih vjerovnika pa stoga zakon određuje da je odluka o utvrđivanju godišnjih financijskih izvješća ništetna;

b) preduvjet da bi odluka o utvrđivanju godišnjih financijskih izvješća bila valjana je da se obavi revizija kako to zakon nalaže odnosno da to obave ovlaštene osobe; kao npr. revizija početnih likvidacijskih izvještaja društva;

c) u ovom slučaju postoji korelacija između neto dobiti koju je društvo ostvarilo u poslovnoj godini, između unosa sredstava u rezerve te korištenja sredstava iz rezervi i izrade godišnjih financijskih izvješća. Postoji redoslijed kojim se neto dobit ostvarena u poslovnoj godini mora upotrijebiti. Prvi je unos u zakonske rezerve, zatim unos u rezerve za vlastite dionice ako ih je društvo steklo ili ih namjerava steći i na kraju unos u statutarne rezerve ako ih društvo ima. Ukoliko pri izradi godišnjih financijskih izvješća nisu ispoštovana pravila o unosu sredstava u rezerve i korištenju sredstava iz istih tada će i odluka glavne skupštine o upotrebi dobiti biti ništetna. Uprava podnosi godišnja financijska izvješća nadzornom odboru.³³ Prethodno je objašnjeno da glavna skupština utvrđuje financijska izvješća samo u dva slučaja, i to kad joj uprava i nadzorni odnosno upravni odbor prepuste da to učini ili kad joj na njih ne daju suglasnost;

4) ako su pravomoćnom presudom donesenom povodom tužbe za utvrđenje ništetnosti ili tužbe za pobijanje odluka glavne skupštine proglašene ništetnom. Trgovački sudovi kod ništetnosti odluka glavne skupštine imaju funkciju rješavanja sporova povodom tužbi za utvrđenje odluka ništetnim, te u postupcima i radnjama povodom upisa u trgovački registar. Tužbeni zahtjevi prilikom podnošenja tužbe za utvrđenje ništetnosti i tužbe za pobijanje glavne skupštine su različiti. Deklaratornim tužbenim zahtjevom kod tužbe za utvrđenje ništetnosti potvrđujemo postojeće stanje a rezultat je deklaratorna presuda. Međutim, deklaratorna presuda u ovom slučaju može imati konstitutivan učinak jer se stvara novo stanje prilikom upisa u sudski registar. Konstitutivnom tužbom se pobija odluka glavne skupštine jer se stvara novi učinak a rezultat je konstitutivna presuda. Ništetnost djeluje ex tunc. Nastupom pravomoćnosti presude postaje irelevantno je li bilo riječ o ništetnoj ili pobojoj odluci jer je posljedica ista.

5) ako je odlukom prekoračena ovlast glavne skupštine, npr. donesena je odluka o vođenju poslova iz djelokruga uprave.

3.2.3. Ništetnost određena općim klauzulama

³³ Barbić J. (2020.): Pravo društava, Knjiga druga: Društva kapitala, sedmo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb, str. 1367

U čl. 355. t. 3. i 4. ZTD-a utvrđene su četiri opće klauzule prema kojima su odluke glavne skupštine ništetne:

1. bit društva se ne poklapa s odlukom glavne skupštine;
2. suprotnost propisa kojima se štite interesi vjerovnika u odnosu na sadržaj odluke glavne skupštine;
3. suprotnost propisa koji štite javni interes u odnosu na odluku glavne skupštine;
4. ako su suprotne moralu;³⁴

1. Odluka glavne skupštine je sadržajno protivna biti društva kada je skupština donese a da za to nije nadležna, čime se krše pravila ustroja dioničkog društva. Odluke glavne skupštine koje nisu u skladu s biti društva su odluke kod kojih postoji zlouporaba pojedinih odredaba ZTD-a jer sadržaj odluka odstupa od zakonskih rješenja. Iako navedenim odlukama nisu izričito povrijeđeni kogentni propis, statut, niti moral, bit svakog pojedinog društva s njegovim specifičnostima ocjenjuje se u odnosu na njezinu djelatnost.³⁵ Prisilnopravne odredbe ZTD-a utvrđuju odnos ravnoteže između organa društva, koji nije hijerarhijski nego funkcionalni, zbog razgraničenja njihovih ovlasti i djelovanja. Glavna skupština nije nadređena upravi i nadzornom odboru jer navedeni organi ovlasti crpe iz ZTD-a.³⁶ Glavna skupština može donijeti odluku samo ako je za to ovlaštena i ako je to Zakonom propisano. Vođenje poslova i skupno zastupanje društva čini uprava društva, obligatorni organ, temeljem zakona. Iznimno, uprava odnosno izvršni direktori mogu zatražiti od glavne skupštine da odlučuje o pitanjima vođenja poslova društva čime glavna skupština dobiva poslovodnu ulogu uprave. U ostalim slučajevima glavna skupština ne smije donositi odluke koje ulaze u područje poslovodstva uprave. Nadzorni odbor nadzire vođenje poslova društva, rad uprave, te s upravom utvrđuje financijska izvješća. Zakon i statut određuju nadležnost glavne skupštine o kojim pitanjima može odlučivati. Ukoliko se izlazi i odlučuje izvan nadležnosti određenih zakonom i statutom sankcija je ništetnost odluka glavne skupštine kao i odluka kojima se mijenja ili donosi statut društva. Unatoč tome što sud pazi po službenoj dužnosti odluka o izmjeni statuta se ipak može upisati u sudski registar. Rezultat upisa je da je izmjena statuta valjana ali postoji mogućnost pobijanja tužbom za brisanje upisa. Rok za podizanje tužbe je 30 dana od saznanja za upis, odnosno tri godine od upisa. Ukoliko se tužba ne podigne u navedenom roku, odluka o izmjeni statuta će biti valjana iako se protivi samoj biti društva.

³⁴ Jurčec Hrastinski, Lj., Šimundić, M., Pobijanje odluka glavne skupštine dioničkog društva, RRIF br. 11/14., 2014., str 194

³⁵ Stuhne Zinajda, Pravna nevaljanost odluka glavne skupštine dioničkog društva i skupštine društva s ograničenom odgovornošću prema Zakonu o trgovačkim društvima, str. 77

³⁶ Gorenc, V., Česić, Z., Buljan, V., Brkanić, V., Komentar zakona o trgovačkim društvima, RRIF, 2008, str. 584

2. Primjer odluka koje nisu u skladu s biti društva je odluka kojom se isključuje pravo glasa dioničara koji nije glasovao prema uputama društva; odluka kojom se smanjuju dodatne obveze određene statutom; nejasne odluke i odluke koje su kontradiktorne same sebi;³⁷

3. U ovom slučaju su u koliziji propisi kojima se štite interesi vjerovnika sa sadržajem odluke glavne skupštine. Zakonodavac je odredio ništetnost odluke glavne skupštine ukoliko se čini povreda takvih propisa. Pored prethodno obrađenog slučaja kada je postojala kolizija između propisa koji štite interese vjerovnika društva i sadržaja godišnjih financijskih izvješća jer se nisu poštivale odredbe unosa dobiti ostvarene u poslovnoj godini u rezerve, primjer je povreda odredaba o smanjenju temeljnog kapitala (čl. 342. i 351. ZTD-a), zaštita vjerovnika pri prestanku ugovora o vođenju poslova ili ugovora o prijenosu dobitka (čl. 490. ZTD-a), zaštita vjerovnika priključenog društva (čl. 505. ZTD-a), te zabrana isplate dividende, ako ona ne potječe iz dobiti iskazane računom dobiti i gubitka i dr.

4. Odluke glavne skupštine su nišetne ako su protivne propisima koji su doneseni zbog zaštite javnog interesa, a odnose se na one koji čine javni poredak. Pojam javnog interesa obuhvaća pravni interes uopće kao dio pravnog poretka, te ujedno zaštitu javnog interesa u samom društvu i u odnosu prema trećim osobama, jer se njime omogućuje skladan odnos rada i kapitala u društvu.

Navedenoj skupini propisa pripadaju propisi o suodlučivanju, pa su nišetne odluke glavne skupštine kojima bi se spriječilo ili otežalo sudjelovanje predstavnika radnika u nadzornom odnosno upravnom odboru. U skupinu propisa koji su doneseni radi zaštite javnog interesa spadaju: Ustav koji pruža programatskim odredbama garanciju jednakosti, slobode poduzetništva, privatne imovine, propisa o suodlučivanju, propisa o tržišnom natjecanju, propisa o zaštiti okoliša i dr. Povreda propisa koji štite javni interes iz čl. 355. st. 3. ZTD-a pokriva opću klauzulu o nišetnosti pravnog posla iz čl. 322. st. 1. ZOO-a.

5. Odluke glavne skupštine su nišetne kada su suprotne moralu, obuhvaćajući sadržaj i cilj donošenja odluke. U određenim slučajevima odluka glavne skupštine može biti nišetna i kada ona po svojem sadržaju nije suprotna prisilnim propisima, ali je suprotna pravilima koje određeno društvo smatra prisilnima, iako to nije izričito predviđeno u zakonu i drugim propisima. Pojam „moral društva“ obuhvaća sve segmente društvenih odnosa, poslovnog i pravnog prometa koji se odvijaju između članova u društvu (između dioničara, organa upravljanja itd.), prema trećima, ali uključujući i odnos prema državi. Moralom se smatraju dobri poslovni običaji odnosno poslovni moral što uključuje dužnost savjesnog i odgovornog postupanja, zabranu

³⁷ Stuhne Zinajda, Pravna nevaljanost odluka glavne skupštine dioničkog društva i skupštine društva s ograničenom odgovornošću prema Zakonu o trgovačkim društvima, str. 76

svjesnog nanošenja štete samom društvu, vjerovnicima društva ili drugim osobama kojih se izravno tiču odluke glavne skupštine.³⁸ Vjerovnici društva ne mogu pobijati odluke glavne skupštine pa im se odredbama o ništetnosti pruža zaštita od postupaka glavne skupštine, ukoliko se ne vrijeda nijedan prisilni propis, ali je odluka glavne skupštine nepravična i svjesno im se nanosi šteta. Iako su ovi slučajevi u praksi rijetki, kod ocjenjivanja je li određeno ponašanje društveno moralno ili nije, sud će ocjenjivati okolnosti svakog pojedinog slučaja, pri čemu će koristiti prethodna iskustva utemeljena na tumačenju osnovnih načela obveznoga prava.

³⁸ Odluka Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, BR. Pž-1330/09 od 19. lipnja 2013., Informator br. 6343, 20. 12. 2014

3.2.4. Posebni slučajevi ništetnosti odluka glavne skupštine

Pored ZTD-a, slučajeve ništetnosti odluka glavne skupštine propisuju još i Zakon o sudskom registru i Zakon o radu.

a) *Zakon o sudskom registru* omogućuje ovlaštenim osobama ili sudu po službenoj dužnosti da traže brisanje upisa odluke u sudskom registru odnosno upisa koji se temelji na odluci glavne skupštine. Da bi se navedeno realiziralo potrebno je da prethodna sudska odluka bude ništetna. Učinak brisanja je deklaratoran ili konstitutivan. Učinak odluka ovisi o upisu u sudski registar, pa su brisanjem odluke ništetne. Radi se o odlukama o izmjeni statuta, o povećanju i smanjenju temeljnog kapitala, o suglasnosti na sklapanje, izmjenu, otkaz i raskid poduzetničkog ugovora, o prestanku i nastavljanju društva, o pripajanju, spajanju i preoblikovanju društva, te o priključenju društva drugome društvu.

b) Zakon o radu u čl. 152. propisuje obvezu poslodavca prije donošenja odluka koje su važne za položaj radnika da se savjetuje sa radničkim vijećem, odnosno sa sindikalnim povjerenikom ukoliko radničko vijeće nije utemeljeno. To se odnosi i na slučajeve o kojima je bilo riječi kada glavna skupština može u određenim situacijama odlučivati o poslovodstvu i kada je zakonom propisana nadležnost glavne skupštine. Obveza poslodavca prema Zakonu o radu znači da se uprava odnosno izvršni direktori moraju savjetovati s radničkim vijećem, odnosno sindikalni povjerenikom prije donošenja odluke, u protivnom odluku glavne skupštine pogađa najteža sankcija odnosno ništetnost iste. Poslodavac mora radničkom vijeću/sindikalom povjereniku priopćiti podatke važne za donošenje odluke i sagledavanje njezina utjecaja na položaj radnika, zatim pravne, gospodarske i socijalne posljedice ako se statusnom promjenom ili pravnim poslom na novog poslodavca prenosi poduzeće ili dio poduzeća, jer se tada na njega ex lege prenose i svi ugovori o radu radnika. Važnim odlukama se smatraju donošenje pravilnika o radu, plan zapošljavanja, premještaj i otkaz, uvođenje novih tehnologija, pripajanje društva drugome društvu, spajanje društava, podjele društava, davanje suglasnosti na poduzetničke ugovore i dr. Smisao navedenih odredbi je da nije potrebna suglasnost radničkog vijeća/sindikalnog povjerenika, nego samo savjetovanje.

3.3. Uklanjanje ništetnosti

Temeljno pravilo zbog sigurnosti društva i pravnog prometa je da se na ništetnost odluke glavne skupštine ne može nitko pozivati nakon što se odluke upišu u sudski registar. Postoje određene situacije u kojima načelo ekonomičnosti odnosi prevagu nad načelom zakonitosti, pa zbog pravne sigurnosti i učinka upisa u sudski registar, ništetna odluka proizvodi pravne učinke. U Zakonom propisanim situacijama iz čl. 356. st. 1. ZTD-a zainteresirana osoba se ne može pozivati na

ništetnost pa takve odluke postaju valjane odnosno konvalidiraju. Konvalidacija je moguća u svim slučajevima iz čl.355. ZTD-a uz dvije iznimke. Prva iznimka kada konvalidacija nije moguća je kada društvo donese odluku o uvjetnom povećanju temeljnog kapitala društva a ista je suprotna ništetnoj odluci glavne skupštine te se radi odlukama koje su u koliziji. Druga iznimka kada konvalidacija nije moguća odnosi se na pravomoćnu presudu kojom sud proglašava ništetnost odluke. *Prvo pravilo* kada se uklanja posljedica ništetnosti je apsolutno i odnosi se na pogreške koje se mogu javiti u pogledu zapisnika. Postoji mogućnost da odluke glavne skupštine budu neunesene u zapisnik odnosno da se pojave nedostaci zapisnika. Ukoliko se takva odluka upiše u sudski registar na ništetnost se apsolutno ne može pozivati. Odluke koje se upisuju u sudski registar su odluke o promjeni statuta, tvrtke, sjedišta, uprave, nadzornog odbora, djelatnosti, promjenama temeljnog kapitala i dr. O obaveznim sastojcima zapisnika više je bilo riječi u izlaganju kod povrede oblika i postupka. Ukoliko sud prihvati takav ništetni zapisnik sa nedostacima, on konvalidira (osnažuje) u onom dijelu u kojem se upisuje u sudski registar.

Drugo pravilo kada se uklanja posljedica ništetnosti propisano je u ZTD-u čl. 356. st. 2., koji propisuje zakonski i prekluzivni rok od tri godine od dana upisa odluke u sudski registar. Nakon prekluzivnog roka od tri godine više se ne može pokretati i tražiti utvrđenje ništetnosti odluka glavne skupštine za tri odluke u kojima su teški razlozi ništetnosti. Ipak se rok kojim se uklanja posljedica ništetnosti u iduća tri navedena slučaja može produžiti ukoliko se u vrijeme isticanja toga roka podigne tužba za utvrđenje odluke ništetnom. Kraj roka je pravomoćni dovršetak ili dok se spor ne riješi na drugi način:

- a) ukoliko su postojali propusti u sazivanju glavne skupštine kada je ista donosila odluku;
- b) ukoliko je bit društva ili propisi kojima se štite interesi vjerovnika ili su doneseni radi zaštite javnog interesa u protivnosti sa odlukom glavne skupštine;
- c) kada je moral kao etička kategorija u suprotnosti s odlukom glavne skupštine;

Treće pravilo kojim se uklanja posljedica ništetnosti odluka glavne skupštine je na snazi ukoliko postoji propust o neurednom sazivanju glavne skupštine preporučenim pismom. Suglasnost dioničara koji nisu uredno pozvani na glavnu skupštinu, uz uvjet da su poimenično poznati onemogućava pozivanje na ništetnost. Riječ je o pojedinačno iskazanoj suglasnosti dioničara za koju nije propisan neki poseban oblik.

Četvrto pravilo propisuje ZTD čl. 338. i čl. 348 tako da upisom u sudski registar konvalidiraju se i odluke o povećanju temeljnog kapitala (čl. 338. ZTD-a) i odluke o smanjenju temeljnog kapitala ispod najniže svote (čl. 348. ZTD-) koje nisu bile pravodobno podnesene registru na upis pod uvjetima koji vrijede za konvalidaciju ništetnih odluka zbog nedostataka u sazivanju.

Konvalidacijom odluke glavne skupštine, ista se smatra zakonitom, ne može je se više napadati tužbom, niti je moguće njezino brisanje iz sudskog registra.

3.4. Tužba radi ništetnosti odluke

Kod učinaka ništetnosti spomenuto je da do ništetnosti odluke dolazi ex lege, trenutkom kad nastupi neki od razloga ništetnosti, no unatoč navedenom, postoje određene situacije u kojima je ipak potrebno isticati ništetnost pojedinih odluka glavne skupštine. Najučinkovitiji način kojim se ništetnost može isticati je tužba, ali može i na bilo koji drugi način poput prigovora u parnici, zahtjevom za rješenje prethodnog pitanja, te na bilo koji drugi način u nekom postupku ili izvan njega. Tužba radi utvrđenja ništetnosti je po svojoj pravnoj prirodi deklaratorna tužba jer se njome traži utvrđenje da određena odluka glavne skupštine ima nedostatke zbog kojih je ništetna. Tužbeni zahtjev kod tužbe radi ništetnosti odluke identičan je kao zahtjev kojim se pobija odluka glavne skupštine. Iako je tužba radi utvrđenja ništetnosti deklaratorna tužba ona sadržava i neka konstitutivna obilježja jer tužba djeluje osim stranaka i prema drugim osobama.³⁹ Ukoliko se donese pravomoćna presuda o ništetnosti odluke glavne skupštine, ona djeluje prema svima, odnosno prema svim dioničarima, članovima uprave i nadzornog, odnosno upravnog odbora, pa postaje irelevantno je li odluka bila ništetna, pobojna ili bez pravnog učinka. Odluka glavne skupštine koja je utvrđena ništetnom smatra se da nikad nije ni postojala, pa postoji obveza uprave društva da tu presudu bez odgađanja dostavi registarskom sudu.

Trgovački sud na čijem se području nalazi sjedište društva upisanog u sudskom registru isključivo je nadležan za tužbu radi utvrđenja ništetnosti koju ovlaštenik može podići. Uvjet za podizanje tužbe je pravni interes koji tužitelj mora imati u trenutku podizanja tužbe. Zbog težine povrede nema vremenskog ograničenja za podizanje tužbe. Iako se radi o ništetnoj odluci glavne skupštine, ista ne može biti tužena jer pravni subjekt tako da tuženo može biti samo društvo. Iako se tužba radi utvrđenja ništetnosti podiže bez vremenskog ograničenja čl. 529 ZTD-a predstavlja iznimku od vremenske neograničenosti za podnošenje iste. U ovom slučaju iznimku predstavlja rok od 30 dana od donošenja odluke u kojem se može podići tužba za utvrđenje ništetnosti odluke glavne skupštine. Aktivno legitimirani na podnošenje tužbe za utvrđenje ništetnosti odluke glavne skupštine su dioničari, uprava ili član uprave, izvršni direktor ili član nadzornog odnosno upravnog odbora. Položaj navedenih osoba u društvu omogućuje im da ne moraju dokazivati pravni interes prilikom podizanja tužbe.

Dioničar je „zainteresirana osoba“ unutar dioničkog društva pa se na ništetnost odluke glavne skupštine kao oblik zaštite manjine i nadzora nad većinom, može pozivati svaki dioničar, bez obzira na rod dionica koju ima pa i onaj koji nema pravo glasa. Pravni interes za podizanje tužbe

³⁹ Barbić J. (2020): Pravo društava, Knjiga druga: Društva kapitala, sedmo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb, 2020., str. 1376 prema Huffer, U., o. c u bilj. 30 str 1334; Raiser, T., o. c. u bilj. 30, str. 267-268; Hueck, G.- Windbichler, C., o. c. u bilj. 136, str. 347

dioničar dokazuje svojim članstvom u društvu, i to ispravom o dionici, a ukoliko društvo nije izdalo isprave o dionicama onda upisom u registru dionica. Stanjem upisa na računu tužitelja u računalnom sustavu središnjeg depozitorija dokazuje se pravni interes za podizanje tužbe, jer tužitelj u tom slučaju posjeduje dionice u nematerijaliziranom obliku, u obliku zapisa na računu nematerijaliziranih vrijednosnih papira. Članstvo dioničara u dioničkom društvu se smatra apsolutnim pravom, pa se posljedično tužba koju podiže dioničar smatra negatornom tužbom. U ovom slučaju ništetna odluka glavne skupštine povrjeđuje dioničarevo pravo. Ukoliko član uprave ili član nadzornog odnosno upravnog odbora podiže tužbu, radi se o kvazinegatornoj tužbi, jer štiti obavljanje svojih zadaća u organu društva. Navedeni članovi moraju imati to svojstvo u vrijeme podizanja tužbe.

Čl. 363. st. 2, st. 3 i st. 4. ZTD-a određuje primjenu posebnih odredbi, a ne općih pravila o zastupanju, pa usljed navedenih zakonskih odredbi dioničar podiže tužbu protiv društva zastupanog po upravi, odnosno izvršnim direktorima i nadzornom odnosno upravnom odboru. Ako tužbu podnese uprava ili neki njezin član odnosno izvršni direktori, društvo zastupa nadzorni odnosno upravni odbor, a ustane li s tužbom neki član nadzornog odnosno upravnog odbora, društvo zastupaju uprava odnosno izvršni direktori. Unatoč navedenim zakonskim rješenjima o zastupanju, ostala je dilema o zastupanju društva kada su paralelno tužitelji uprava/član uprave i član nadzornog odbora, jer tada društvo ne bi mogli zastupati ni uprava ni nadzorni odbor.⁴⁰ Rješenje navedene situacije donosi zakonska odredba iz čl. 257. st. 2. ZTD-a prema kojoj uprava odnosno izvršni direktori mogu zahtijevati od glavne skupštine da odredi zastupnika, međutim, glavna skupština ne mora donijeti odluku jer je zakon izričito ne obvezuje. Tužbu može podići i osoba koja se nalazi izvan kruga navedenih osoba i situacija, a društvo tada zastupaju uprava odnosno izvršni direktori.

Ništetna odluka ne stvara namjeravani pravni učinak, osim ako nije konvalidirana, pa se na eventualno stečeno temeljem ništetne odluke glavne skupštine primjenjuju opća pravila ZOO-a o pravnim posljedicama ništetnosti, što rezultira time da se društvu mora vratiti i nadoknaditi troškove u vezi s tim stjecanjem.⁴¹

⁴⁰ Barbić J. (2020.): Pravo društava, Knjiga druga: Društva kapitala, sedmo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb, str. 1378

⁴¹ Slakoper Z., Buljan V.: Trgovačka društva prema Zakonu o trgovačkom društvima i domaćoj i inozemnoj sudskoj praksi, Zagreb, 2010., str. 249

4. POBOJNE ODLUKE

Pobojne odluke glavne skupštine (*relativna ništetnost*) karakteriziraju nešto lakše povrede propisa, pa su takve odluke glavne skupštine valjane sve do pravomoćne sudske odluke kojom se utvrđuje njezina ništetnost, za razliku od ništetnih odluka koje nisu valjane od samog početka (*apsolutna ništetnost*). Iako je takva odluka glavne skupštine protupravna, ona je opstojna, proizvodi pravni učinak i na temelju iste nastaju daljnji pravni odnosi, sve dok se uspješno ne poništi ili dok ne prestane mogućnost njezinog pobijanja, pa je ista stoga i pendentna. Glavna razlika između pobojnih odluka glavne skupštine u odnosu na ništetne odluke temelji se na razlikovanju povrijeđenih propisa ili pravila, te krugu osoba čiji je interes tom povredom ugrožen. Ukoliko se radi o manje bitnim povredama propisa zakona, u slučaju sumnje radi li se o ništetnosti ili pobojnosti, smatra se da je riječ o pobojnosti. Odluka glavne skupštine može istodobno biti ništetna i pobojna ukoliko u sebi uključuje obje vrste povreda.

Zakonodavac nije dopustio neograničenu neizvjesnost glede valjanosti odluka glavne skupštine zbog interesa pravne sigurnosti kod povreda koje nisu tako teške naravi, pa je kod pobojnih odluka ograničio broj ovlaštenika, sredstva koja se mogu koristiti za pobijanje odluke i vrijeme u kojem se to može učiniti u odnosu na ništetne odluke.

4.1. Razlozi pobojnosti

Odluke glavne skupštine mogu se pobijati ako su donesene protivno zakonu ili statutu društva (čl. 360. st. 1. ZTD-a), odnosno u svim slučajevima u kojima nema mjesta ništetnosti. Odredba čl. 360. st. 2. predstavlja poseban razlog za pobijanje jer propisuje da se odluka glavne skupštine može pobijati i zato što je dioničar glasovanjem na glavnoj skupštini pokušao za sebe ili za nekog drugog postići korist na štetu društva ili drugih dioničara, a pobijanom se odlukom to postiže. Formulacija „*ako je donesena protivno zakonu i statutu*“ upućuje da osnove pobijanja mogu biti :

- a) procesnopravne (povreda propisa o postupku) i
- b) materijalnopravne prirode (povrede materijalnih odredaba zakona ili statuta).

Pod pojmom zakona razumijevaju se norme koje su sadržane u zakonima, uredbama i drugim podzakonskim aktima, zatim propisi koji se tiču djelovanja društva čija je glavna skupština donijela odluku, kao i nepisana načela, poput načela lojalnosti, koja se primjenjuju u trgovačkim društvima kapitala. Trgovački običaji, uzance te donošenje odluka protivno ugovorima koja su sklopili društvo ili dioničari, ne ubrajaju se među razloge za pobijanje odluka glavne skupštine.

Ukoliko se radi o povredama odredbi statuta, riječ je o određenjima statuta kojima se uređuje odnos između društva i dioničara. Kada se statut ili izmjena statuta upiše u sudski registar, odredbe istog postaju propis kojim se reguliraju pitanja za koja zakon određuje da se mogu regulirati statutom. Pobjodne odluke glavne skupštine nisu taksativno navedene kao ništetne odluke glavne skupštine, pa postoji „*otvoreni razred*“ odnosno ZTD je dao opću (generalnu) klauzulu temeljem koje je moguće pobijati sve odluke glavne skupštine za koje se pretpostavlja da su protivne zakonu i statutu. Za pobijanje odluka glavne skupštine zbog postupovnih pogrešaka traži se potencijalni element uzročnosti odnosno vjerojatnost da su procesne nepravilnosti imale utjecaj na donošenje same odluke, a ukoliko je nedostatak odluke glavne skupštine materijalno-pravne prirode ne traži se uzročno-posljedična veza.⁴²

4.1.1. Razlozi pobijanja zbog povrede odredaba postupka

Povreda postupka kao razlog pobijanja odluke glavne skupštine može biti ukoliko je prilikom donošenja odluke povrijeđen postupak propisan zakonom ili statutom.

Kod isticanja procesnih osnova pobijanja, sudovi su u praksi zauzeli stajalište o potrebi uzročne veze između postojanja povrede i njezinog utjecaja na nedostatak odluke, tako da je procesna povreda stvarno utjecala na donošenje iste, dok je nebitno je li odluka u sadržajnom pogledu protivna zakonu ili statutu.

Postupovne povrede se mogu razvrstati u nekoliko skupina s obzirom na:

1) Sazivanje i druge pripremne radnje za glavnu skupštinu

Radi se o sljedećim povredama:

- Ukoliko nadležni organ koji nema valjan sastav sazove glavnu skupštinu odnosno ako nevaljanost sastava nije naknadno uklonjena upisom članova organa u sudskom registru;
- Ukoliko nije ispoštovano mjesto gdje je dopušteno sazivanje glavne skupštine;
-
- Nepoštovanje roka za sazivanje glavne skupštine;
- Sazivanje glavne skupštine u nevrjeme;
- Povreda propisa o objavi prijedloga odluka;
- Izostanak ili nepotpuno davanje zakonom propisanih priopćenja dioničarima i članovima Nadzornog odnosno Upravnog odbora;

⁴² Gorenc, V., Česić, Z., Buljan, V., Brkanić, V., Komentar Zakona o trgovačkim društvima, IV. izmijenjena i dopunjena naklada, RRIF, Zagreb, 2008, str. 781

- Nepodnošenje izvješća o odnosima s povezanim društvima;

2) Propusti u organizaciji glavne skupštine i donošenju odluka

Ako je riječ o prisutnom propustu prilikom organizacije i vođenja glavne skupštine, povrede se mogu odnositi na:

- Nepravilno utvrđivanje identiteta i prava osobe koja ima ovlast doći na glavnu skupštinu i na njoj sudjelovati;
- Statutarna protivnost izboru ili opozivu predsjednika glavne skupštine;
- Prekoračenje ovlasti predsjedatelja u vođenju glavne skupštine;
- Neopravdano proširivanje točaka dnevnog reda;
- Neopravdano odlučivanje o vremenu trajanja rasprave;
- Ograničavanje pojedinačnog vremena za raspravljanje;
- Zaključivanje rasprave;
- Prekidanje ili neprekidanje sjednice;
- Potrebu da se prevode govornici ako govore stranim jezikom;

Obzirom se na glavnoj skupštini donose odluke koje su bitne za društvo, moguće su povrede koje se odnose na pogrešno brojenje glasova 'za' i 'protiv' pojedine odluke, pribrojavanje nevažećih odnosno neuzimanje u obzir valjanih glasova. Ukoliko se ustanovi da je prilikom glasovanja potrebna većina postignuta bez obzira na postojeće pogreške, donesena odluka je valjana jer izostaje tzv. potencijalna uzročnost odnosno nedostatak ne djeluje na konačni ishod odluke jer je odgovarajuća većina glasovala.

Podvrsta pogreške u brojanju glasova nastaje kada je za pojedinog dioničara prilikom glasovanja pogrešno utvrđen broj glasova.

Dioničar na glavnoj skupštini može glasovati i elektroničkim putem tako da nije potrebna njegova fizička prisutnost. Međutim, time se izlaže mogućim tehničkim smetnjama kojima može biti povrijeđeno njegovo pravo glasovanja elektroničkim putem. Rizik prekida veze spada u njegovu domenu, te se stoga odluka glavne skupštine ne može pobijati zbog navedenih tehničkih smetnji.

3) Neopravdano uskraćivanje prava dioničarima na obaviještenost

U odnosu na obaviještenost dioničara, prisutan je subjektivni element kojim dioničar smatra i procjenjuje utječe li davanje obavijesti na njegova prava sudjelovanja na glavnoj skupštini ili druga članska prava. Nakon što dioničar izvrši procjenu, odluka glavne skupštine se može pobijati ako se uopće ne da obavijest, ako su dane nepotpune obavijesti, ako se da pogrešna obavijest ili ako se obavijest da sa zakašnjenjem nakon što se već glasovalo. Pored subjektivnog elementa kojim dioničar procjenjuje davanje obavijesti, uzima se pažnja prosječno pažljivog dioničara koji nije stručnjak, a ne pažnja ili stručnost profesionalca da bi se procijenilo je li povreda utjecala na donošenje odluke glavne skupštine. Sud uzima u obzir objektivne kriterije pa nije samo dovoljno da je nekom dioničaru takvo pravo uskraćeno nego se mora raditi o bitnoj pretpostavci iz čega je vidljiva također uzročna veza između povrede i njezinog utjecaja na valjanost odluke. Izvanparnični postupak omogućuje i olakšava dioničarima ostvarivanje prava, pa u slučajevima u kojima je moguće ista ostvarivati u izvanparničnom postupku, tužba za pobijanje odluke glavne skupštine se ne može podnijeti. Uglavnom se radi o priključenju, prijenosu manjinskih dioničara, pripajanju, spajanju i prijenosu imovine pa postoji drugi zakonski pravni put u obliku izvanparničnog postupka.

ZTD propisuje da se ne mogu pobijati odluke glavne skupštine radi sljedećeg:

- a) Nepravilnosti prilikom objavljivanja poziva za glavnu skupštinu u glasilu društva ili slanju poziva preporučenim pismom obzirom iste rezultiraju ništetnim odlukama glavne skupštine;
- b) Odnosi se na manji propust zbog dodatnog obavješćivanja kojim se mora na internetskim stranicama učiniti dostupnim podaci nakon sazivanja glavne skupštine ukoliko je društvo uvrstilo dionice na uređeno tržište radi trgovanja.
- c) Počinjenje pogreške u obavješćivanju dioničara od strane kreditnih ili financijskih institucija i udruge dioničara jer je riječ o stvarima koje su se zbile izvan društva odnosno radi se o obveznopravnom odnosu između dioničara i njihovih opunomoćenika.

4.1.2. Razlozi pobijanja zbog povrede materijalnih odredaba zakona ili statuta

Ukoliko odluka glavne skupštine u svom sadržaju nije sukladna propisima ZTD-a, drugim pozitivnim zakonskim propisima i statutu društva, postoji razlog za njezino pobijanje, a nije riječ o razlogu koji je čini ništetnom. Dovoljno je da je sadržaj odluke suprotan zakonu i statutu pa se ne traži postojanje uzročne veze između učinjene povrede i donesene odluke glavne skupštine kao

što je slučaj kod povrede postupka. Kada je kod povrede manje bitnih propisa zakona dvojbena je li riječ o ništetnosti ili pobožnosti, smatra se da je riječ o pobožnosti.

Povreda se može odnositi na određeni propis, npr. na pravo glasa, ali i na neka načela poput sadržajne suprotnosti odluke glavne skupštine načelu jednakog položaja dioničara u društvu i načelu lojalnosti. Oba načela su u službi manjinskih dioničara kao sredstvo obrane u dioničkom društvu.

Načelo jednakog položaja dioničara u društvu je propisano čl. 211. ZTD-a koji definira jednak položaj dioničara u društvu pod jednakim uvjetima, odnosno različito postupanje bilo bi opravdano ako je u interesu društva, a ne pojedinih dioničara ili trećih osoba. U slučaju sadržajne suprotnosti odluke glavne skupštine načelu jednakog položaja u društvu, dioničar čija su prava povrijeđena može pobijati odluku glavne skupštine.

Kao primjere Barbić J. navodi formalnu nejednakost dioničara u sljedećim slučajevima:

- kad se pravo na upis i uplatu dionica pri povećanju temeljnog kapitala ulozima, daje samo novijim dioničarima, a ne onim izvornima ili obrnuto;
- kad se pravo na upis i uplatu dionica pri povećanju temeljnog kapitala ulozima daje samo domaćinima, a ne strancima i obrnuto.
- materijalna nejednakost kad se odluka glavne skupštine kojom se nalaže primjena neke mjere formalno odnosi na sve dioničare, ali se različito odnosi na njihova članska prava.⁴³

Načelo lojalnosti je nepisano pravilo koje vrijedi za odnose u dioničkom društvu, te propisuje obvezu lojalnosti između dioničara, dioničara prema društvu i društva prema dioničarima. Odluke glavne skupštine ne bi smjele biti protivne načelu lojalnosti jer to načelo otvara pitanje kontrole u društvu kojom se manjina štiti od postupanja većine ako se ona ponaša protivno tome načelu.

„Odluka glavne skupštine protivna je zakonu kad se njome zadire u članstvo manjinskih dioničara, ako to ne opravdavaju interesi društva, a i kad ti interesi to opravdavaju ako je odluka neprimjerena, odnosno nerazmjerna, jer se cilj može postići blažom mjerom ocjenjujući to usporedbom interesa društva i interesa onih manjinskih dioničara kojih je članstvo u društvu zahvaćeno takvom odlukom.“⁴⁴

⁴³ Obrada prema: Barbić J. (2020.) : Pravo društava, Knjiga druga: Društva kapitala, sedmo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb, 2020.; Str. 1392. prema Huffer, U., o.c. u bilj. 30, str. 1392.

⁴⁴ Barbić J. (2020.) : Pravo društava, Knjiga druga: Društva kapitala, sedmo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb, 2020.; Str. 1393. prema Huffer, U., o.c. u bilj. 30, str. 1257-1258; Semler, J.F., o. c. u bilj. 510, str. 559

4.1.3. Posebni razlozi poboynosti odluke glavne skupštine

a) Pokušaj dioničara da ostvari posebnu korist

Pored opće norme iz čl. 360. st.1., u slučaju povrede propisa postupka za zaštitu manjinskih dioničara, posebna norma iz članka 360. st. 2. ZTD-a omogućuju ovlašteniku pobijanje odluke glavne skupštine bez obzira na to je li sudjelovao u radu iste, pa će se ovlaštenik u konkretnim prilikama odlučiti na primjenu jedne ili druge mogućnosti utuženja.

Posebna norma se može primijeniti ako je jedan (većinski) dioničar s namjerom, koristeći se svojim pravom glasa na skupštini ishodio donošenje odluke, pokušao za sebe ili drugoga pribaviti neku posebnu korist, a ta korist mora biti takva da se njome nanosi šteta društvu ili drugim dioničarima. Pravilo se ne primjenjuje ako se primjereno nadoknadi šteta dioničarima donesena tom odlukom.

Najčešći slučaj, kao poseban razlog poboynosti odluke glavne skupštine je kada većinski dioničar ili tko drugi uz njegovu pomoć sklapa poslove s društvom i izvlači iz njega koristi na štetu društva.

Odluku na glavnoj skupštini donose većinski dioničari pa je svrha navedene odredbe dati zaštitu manjinskim dioničarima kako bi se spriječilo velike dioničare da pomoću većine glasova steknu prednost koja ide na štetu društva drugih dioničara te u situacijama u kojima mogu prevladati osobni interesi većine nad manjinom, čime su spriječeni da ostvaruju svoja prava.

b) Razlozi za pobijanje odluke o upotrebi dobiti

ZTD člankom 365. predviđa dodatni razlog pobijanja odluke o upotrebi dobiti a odnosi se na manjinske dioničare koji mogu pobijati odluku glavne skupštine. Tri su uvjeta koja se moraju zadovoljiti da bi manjinski dioničar mogao pobijati odluku glavne skupštine: da mu se uskrati podjela dividende ako je ista predviđena zakonom i statutom a isplatom za društvo ne nastaju štetne posljedice.

Tužbu mogu podići:

- dioničari koji imaju dionice na koje otpada najmanje pet posto iznosa temeljnog kapitala društva, ili temeljni kapital koji otpada na dionice dioničara koji žele podići tužbu iznosi najmanje 4.000.000 kuna;
- nadzorni odbor;

c) Razlozi za pobijanje odluke o povećanju temeljnog kapitala ulozima

Poseban razlog propisan u čl. 366. ZTD-a omogućuje pobijanje odluka glavne skupštine o povećanju temeljnog kapitala ulozima, uz sve razloge zbog kojih se i inače ista može pobijati.

Svrha posebne odredbe je zaštita manjinskih dioničara od promjene strukture dioničara kojom se umanjuje vrijednost njihovih udjela u društvu, pa sukladno tome ZTD propisuje da se odluka o povećanju temeljnog kapitala ulozima može pobijati i ako je u cjelini ili djelomično isključeno pravo dioničara da stječu dionice, a iznos za koje se one izdaju ili najniži iznos ispod kojeg se one neće izdavati je neprimjereno nizak. Također je i uvjet da dionice preuzima netko tko ih neće ponuditi na stjecanje dioničarima društva jer u tom slučaju odluke glavne skupštine nisu pobojne.

4.2. Potvrda odluke koja se može pobijati

Pobojne odluke mogu konvalidirati na dva načina pa čl. 361. ZTD-a uređuje uvjete pobijanja odluke glavne skupštine koja je potvrđena istom takvom novom odlukom. Prvi način konvalidacije je da se ne može pobijati odluka glavne skupštine ako ista poboynu odluku potvrdi novom odlukom, a drugi način je propuštanjem podizanja tužbe radi pobijanja nove (potvrđne) odluke ili ako je tužba za pobijanje te odluke pravomoćno odbijena.

Navedenom odredbom društvu se pruža mogućnost da glavna skupština ukloni razlog poboynosti ukoliko se radi o povredama postupka jer se donesenom odlukom potvrđuje pobijana odluka s učinkom *ex nunc*, ali ovaj put bez formalnih povreda (učinkom nove odluke uklanja se nedostatak pobijane odluke). Poboynost odluke glavne skupštine koja se temelji na tome da je sadržajno suprotna zakonu ili statutu ne može se pomoću pravila iz čl. 361. ZTD-a otkloniti jer bi se radilo o novoj a ne potvrđenoj odluci koja više ne bi bila sadržajno u suprotnosti sa zakonom ili statutom. Također se pridonosi pravnoj sigurnosti obzirom se donošenjem nove odluke koja ima pravni učinak otklanja neizvjesnost oko pobojne odluke, jer se više ne može voditi spor oko pobijanja prve tj. potvrđene odluke, pa tužbu oko ranije započetog spora treba odbiti kao neosnovanu. Ukoliko je potvrđujuća odnosno nova odluka glavne skupštine drukčija od ranije odnosno ima isti nedostatak kao i odluka koju potvrđuje, čl. 361. ZTD-a se ne primjenjuje, jer između ranije odluke i potvrđene nema povezanosti, pa se svaku od tih odluka tretira odvojeno glede tužbenih zahtjeva u smislu da se mora ustati s tužbom te pobijati i drugu odluku, iako se već vodi postupak za pobijanje prve odluke.

U cilju pravne sigurnosti, tužitelj može imati pravni interes da ranija odluka glavne skupštine ne proizvodi pravne učinke do donošenja nove odluke pa može postaviti zahtjev da se pobijana odluka za to vrijeme proglašeni ništetnom.

4.3. Osobe ovlaštene pobijati odluku

Odluke glavne skupštine se mogu pobijati samo tužbom pa ZTD u čl. 362. propisuje krug osoba koje mogu biti ovlaštene za pobijanje odluke, obzirom je riječ o njihovom subjektivnom pravu.

Na nišetnost odluke glavne skupštine se može pozivati svatko jer je svrha zaštita javnog interesa i nije potrebno dokazivati pravni interes, te je zbog toga krug osoba koje mogu tužbom pobijati odluku glavne skupštine u parničnom postupku uži od onoga koji mogu podići tužbu za nišetnost. .

Temeljem čl. 362. ZTD-a možemo govoriti o tri skupine osoba ovlaštenih za pobijanje odluka glavne skupštine:

- 1) dioničari pod određenim pretpostavkama;
- 2) uprava odnosno upravni odbor kao organ društva;
- 3) svaki član uprave, izvršni direktor i član nadzornog odnosno upravnog odbora;

4.3.1. Dioničari pod određenim pretpostavkama

Prema određenim pretpostavkama koje se odnose na sudjelovanje u radu glavne skupštine i na postupke većinskog dioničara, postoje tri skupne dioničara koji su ovlašteni pobijati odluku glavne skupštine:

- a) sudjelovanje u radu glavne skupštine dioničara uz uvjet da je ispunio dodatne pretpostavke;
- b) nesudjelovanje dioničara u radu glavne skupštine koje nije sam prouzročio;
- c) ukoliko većinski dioničar pokuša glasovanjem za sebe ili drugoga postići korist na štetu društva ili drugih dioničara tada svaki dioničar može pobijati odluku glavne skupštine koja je donesena na takav način;

4.3.1.1. Dioničar koji je sudjelovao u radu glavne skupštine i ispunio dodatne pretpostavke

Upravljačka članska prava omogućuju dioničaru pravo pobijanja odluka glavne skupštine pod sljedećim uvjetima:

- sudjelovanja na glavnoj skupštini;
- stjecanja dionica prije objavljivanja dnevnog reda glavne skupštine;
- izjave protivljenja u zapisnik odluci koju pobija;

Kod prvog uvjeta, pojam „sudjelovanja“ u radu glavne skupštine podrazumijeva osobno pojavljivanje dioničara na glavnoj skupštini ili ga netko mora zastupati.

Drugi uvjet koji se odnosi na stjecanje dionica prije nego je objavljen dnevni red glavne skupštine u glasilu društva, zajedno s pozivom na istu, označava svojstvo člana dioničara prije objave glavne skupštine.

Tužitelj u tužbi za pobijanje mora u slučaju da mu se to osporava dokazati svojstvo člana dioničara. „Dioničar dokazuje svojstvo predocjenjem isprave o dionicama, ako je društvo izdalo takve isprave, kad je riječ o dionicama na donositelja, ili izvodom iz registra dionica kad ima dionicu koja glasi na ime, a ako su dionice društva izdane u nematerijaliziranom obliku tako da su zabilježene na računima nematerijaliziranih vrijednosnih papira u računalnom sustavu središnjeg depozitorija, putem obavijesti o stanju na njegovu računu koju mu izdaje Središnje klirinško depozitarno društvo“.⁴⁵

Treći uvjet protivljenja odluci koju se pobija, označava izjavu dioničara na glavnoj skupštini da postoje sumnje u valjanost odluke, te da svi koji su glasovali za navedenu odluku kao posljedicu iste, mogu očekivati podizanje tužbe. Dioničar ili onaj tko ga zastupa, mora svoje protivljenje donesenoj odluci glavne skupštine jasno i nedvosmisleno izjaviti u zapisnik sve dok glavna skupština nije zaključena.

4.3.1.2. Dioničar koji nije sudjelovao u radu glavne skupštine

Stjecanje dionica prije objave dnevnog reda glavne skupštine daje dioničaru pravo pobijati odluku glavne skupštine i kad ne sudjeluje u njezinom radu osobno ili putem punomoćnika:

- a) ako je dioničaru odnosno zastupniku protupravno onemogućeno sudjelovanje;
- b) ako glavna skupština nije uredno sazvana;
- c) ako predmet odlučivanja i dopuna predmeta odlučivanja nisu valjano objavljeni;

Navedena ovlast na pobijanje odluke glavne skupštine postoji jer su osobe odgovorne za sazivanje i rad glavne skupštine protuzakonito spriječile i/ili udaljile dioničara odnosno njegova zastupnika da sudjeluje na istoj, glasuje i izjavi svoje protivljenje odluci, te predstavlja iznimku od pravila da odluku glavne skupštine može pobijati samo onaj tko je na njoj sudjelovao.

4.3.1.3. Svaki dioničar

Većinski dioničar može iskoristiti svoj utjecaj za donošenje odluke glavne skupštine kojom je cilj da za sebe ili nekog drugog postigne korist na štetu društva ili drugih dioničara. Da bi spriječio takve situacije ZTD čl. 362. daje mogućnost svakom dioničaru koji je stekao dionice

⁴⁵ Barbić J. (2020.): Pravo društava, Knjiga druga: Društva kapitala, sedmo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb, 2020., str.1406.

prije objave dnevnog reda glavne skupštine da pobija odluku glavne skupštine koja je donesena s utjecajem većinskog dioničara. Ovlast na tužbu zbog pobijanja odluka glavne skupštine, pored dioničara koji je pokušao postići neku korist svojim glasovanjem na glavnoj skupštini, ima i dioničar koji smatra da je pobijanom odlukom pretrpio štetu bez traženja dodatnih pretpostavki, odnosno nije potrebno kao uvjet da dioničar koji je sudjelovao na glavnoj skupštini na istoj izjavi protivljenje u zapisnik. Riječ je o apsolutnom pravu koje je usmjereno prema zaštiti društva i u kojemu ne vrijede neke druge odredbe o pravu na pobijanje, pa se zahtjev za pobijanje može temeljiti i na tome da je povrijeđeno načelo lojalnosti u društvu ili načelo jednakosti dioničara.

Pored pravila da svaki dioničar i s jednom dionicom može pobijati odluku glavne skupštine uz ispunjenje pretpostavki iz čl.362. ZTD-a, zakon propisuje iznimku kojom se traži kvorum dioničkog kapitala kada dioničari žele pobijati odluku u uporabi dobiti, odnosno tužbu za pobijanje mogu podići dioničari čiji udjeli zajedno čine najmanje dvadeseti dio temeljnog kapitala društva ili dio tog kapitala koji otpada na njihove dionice iznosi najmanje 4.000.000,00 kuna i nadzorni odbor.

4.3.2. Uprava odnosno upravni odbor društva

Sudjelovanje u radu uprave odnosno upravnog društva donosi velika prava ali i velike obveze u smislu da isti dužni paziti zakonitost u društvu i radu glavne skupštine. Da bi to ostvarili djeluju kao organ društva a ne skup osoba istog. Stoga zakon priznaje upravi odnosno upravnom odboru da mogu stati pred sud i tužbom pobijati odluku glavne skupštine jer vode poslove društva. Da bi uprava podigla tužbu kojom pobija odluku glavne skupštine ista mora biti jednoglasna, a upravni odbor odlučuje većinom danih glasova, osim ako statut ne određuje drukčije. Likvidatori imaju ovlast podnijeti tužbu za pobijanje odluke glavne skupštine ako je društvo u likvidaciji. Stečajni upravitelj može pobijati odluku glavne skupštine prije otvaranja stečaja ako je zato još uvijek otvoren rok, samo onda ako bi pobijanje odluke utjecalo na stečajnu masu jer za vrijeme stečajnog postupka i ovlasti glavne skupštine prelaze na stečajnog upravitelja.

Opće pravilo propisano čl. 363. st. 2. ZTD-a nalaže da društvo zastupaju uprava, odnosno izvršni direktori i nadzorni, odnosno upravni odbor. Ukoliko spor pokreće uprava društva ne vrijede opća pravila o zastupanju nego se primjenjuju posebne odredbe pa društvo zastupa nadzorni odbor. U slučaju da uprava i/ili neki član uprave i član nadzornog odbora zajedno tuže društvo tada uprava postavlja zahtjev glavnoj skupštini da imenuje jednog ili više zastupnika društva. Iznimno prema čl. 275. st. 2. ZTD-a glavna skupština može doći u poziciju da odlučuje o vođenju poslova društva ali samo ako to od nje zatraži uprava, odnosno izvršni direktori društva. Glavna

skupština može odbiti prijedlog uprave, odnosno izvršnih direktora društva jer je zakon ne obvezuje da isto prihvati.

4.3.3. Svaki član uprave, izvršni direktor i član nadzornog odnosno upravnog odbora društva

Ukoliko bi rezultat provođenja odluke glavne skupštine bila radnja koja je kažnjiva, nezakonita ili kojom bi mogao odgovarati za štetu, svaki član uprave, izvršni direktor i član nadzornog odnosno upravnog odbora, bez obzira je li upisan u sudski registar društva, ima pravo otkloniti posljedice štetne odluke glavne skupštine koje se upisuju u sudski registar a reflektiraju se negativno na njega. Navedene osobe stoga mogu pobijati odluku glavne skupštine uz uvjet da tužbu podignu za vrijeme u kojem obavljanja svoje funkcije, dok nije bitno je li član koji je upisan u sudski registar u vrijeme donošenja odluke. Uočljiva je razlika ukoliko navedene osobe podižu tužbu za utvrđenje ništetnosti jer se kod ovlasti podizanja iste ne traže nikakvi uvjeti, za razliku od pobijanja. U društvima s monističkim ustrojem organa ako s tužbom ustane izvršni direktor, društvo zastupa upravni odbor a ustane li s tužbom neki član upravnog odbora koji nije izvršni direktor, zastupaju ga izvršni direktori. Ukoliko s tužbom ustane član nadzornog odbora društvo zastupa uprava.

4.4. Zlorababa ovlasti za pobijanje

Upravljačka prava u društvu ovlast mogu se zlorabiti kod pobijanja odluke glavne skupštine ako nema razloga za pobijanje iste. Zakon o trgovačkim društvima se ne izjašnjava o zlorababi ovlasti za pobijanje pa rješenje treba potražiti u zakonu o obveznim odnosima. Svaki zakon ima razlog zbog kojeg je donesen kako bi se ostvario određeni cilj pa ga je zabranjeno zlorabiti. Zlorababa ovlasti za pobijanje uglavnom se odnosi na unutarnje osobine tužitelja gdje dolaze do izražaja sebične pobude kojim bi društvu nametnuo svoju volju, ili je u pitanju tvrdoglavost pojedinca kojom nastavlja parničenje i generira velike troškove. U navedenim slučajevima ulazi se u područje krivnje odnosno subjektivnog odnosa tužitelja prema zlorababi kojom pobija odluku glavne skupštine.

4.5. Tužba za pobijanje

4.5.1. Isključiva nadležnost suda

Trgovački sud na čijem se području nalazi sjedište društva koje je upisano u sudski registar isključivo je stvarno i mjesno nadležan ukoliko se pred njim pokreće spor kojim se pobija odluka

glavne skupštine. Unatoč navedenim pravilima postoji mogućnost ugovaranja mirnog rješenja spora u obliku arbitraže.

4.5.2. Rok za podizanje tužbe

Rok za podizanje tužbe kojom se pobija odluka glavne skupštine je 30 dana od dana donošenja odluke, međutim, ZTD razlikuje dvije situacije: ukoliko je tužitelj bio nazočan na glavnoj skupštini te kada tužitelj na istoj nije bio nazočan i to:

- ukoliko je tužitelj bio nazočan na glavnoj skupštini prilikom donošenja odluka, rok od 30 dana počinje teći idućeg dana od dana zaključenja glavne rasprave uz uvjet da svoje protivljenje odluci izjavi u zapisnik;
- za tužitelja koji nije bio nazočan na glavnoj skupštini na kojoj je donesena odluka, rok od 30 dana počinje teći od prvog idućeg dana od kada je mogao saznati za odluku;

Dokaz o tome kada je tužitelj, kao ovlaštenik za podnošenje tužbe, saznao za odluku mora podnijeti sam tužitelj, a protudokaz o tome kada je tužitelj doista mogao saznati za odluku glavne skupštine na teret je društva, kao npr. objava u službenom glasilu društva.

Rok od 30 dana je subjektivni, materijalnopравни i prekluzivni rok, pa tužbu koja je podnesena nakon njegova proteka treba kao neosnovanu odbaciti a isto možemo potkrijepiti primjerom iz sudske prakse u kojoj bih naveo odluku Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, BR. Pž-1209/01 od 02.10.2001. godine koja kaže da je prvostupanjski sud pravilno postupio odbacivši tužbu podnesenu nakon roka od 30 dana od dana donošenja odluke.⁴⁷

Prema odredbi čl.363. st.2. ZTD-a, tužba za pobijanje odluka glavne skupštine podiže se isključivo protiv dioničkog društva čija je glavna skupština donijela odluke, a ne protiv glavne skupštine ili organa koji inače zastupa društvo.

Tuženo društvo zastupa uprava i nadzorni odbor odnosno upravni odbor (kolektivno zastupanje), što predstavlja iznimku, jer u pravilu društvo zastupa uprava u ostalim slučajevima (čl.241. st.1. ZTD-a). Detaljnije o zastupanju je objašnjeno u prethodnim točkama ovog rada (točke 4.3.2. i 4.3.3.).

⁴⁷ Odluka Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, BR. Pž-1209/01, Informator, broj 5099, 18.01.2003.,

Dioničari moraju biti obavješteni o čemu se vodi spor da bi im se omogućilo da se u isti umiješaju i pridruže tužbi. Zbog navedenog pravila u glasilu društva mora biti objava o podizanju tužbe te datumu ročišta a čija je dužnost uprave odnosno izvršnih direktora. Objava u glasilu društva je bitna i sa aspekta da se dioničar kao umješlač može pridružiti tužitelju najkasnije u roku od mjesec dana od podnošenja tužbe.

Ukoliko postoji više tužbi za pobijanje iz istog razloga postupci se moraju spojiti zbog jedinstvenog postupka, presuđivanja i smanjenja troškova koje nalaže načelo ekonomičnosti. Društvo je dinamičan organizam pa nišetne i pobjone odluke treba dovesti u sferu zakonitosti tako da se donesu pravno valjane odluke te je postupak kojim se pobija odluka glavne skupštine hitan.

4.5.3. Predmet spora i određenje vrijednosti spora

Tužitelj u predmetu spora zahtijeva konstitutivnom tužbom utvrđenje nišetnom odluku glavne skupštine. U zahtjevu za pobijanje potrebno je navesti činjenično stanje na kojem se tužbeni zahtjev temelji, kao i točno navođenje odluke glavne skupštine koja se pobija navedenim zahtjevom.

Dostupnost sadržaja odluke kojom se ostvaruje pravo na obaviještenost glavne skupštine moguća je na dva načina i djeluje u dva smjera. Prvi smjer djeluje prema dioničarima i članovima nadzornog odnosno upravnog odbora i daje im ovlasti a drugi smjer djeluje prema javnosti odnosno svima, erga omnes. U prvom slučaju ukoliko je odluka glavne skupštine sadržajno protivna zakonu ili statutu, zakon je zbog pravnog interesa omogućio tužitelju da pojedinačnim zahtjevom prema upravi odnosno izvršnim direktorima sazna njezin sadržaj ukoliko postoji namjera pobijanja glavne skupštine. Ukoliko bi bio odbijen, tužitelj se može obratiti sudu da ostvari pravo na obaviještenost pod uvjetom da je izrazio protivljenje odluci glavne skupštine u zapisniku na glavnoj skupštini. U drugom slučaju javnost može saznati odluku glavne skupštine. Da bi se isto osiguralo javno ovjereni primjerak zapisnika uprava odnosno izvršni direktori moraju nakon održane glavne skupštine isti dostaviti registarskom sudu.

Određenje predmeta spora važno kako bi se znalo o čemu teče parnica , za razliku od određenja vrijednosti predmeta spora koja je važna za to hoće li se u tom sporu dopustiti izjavljivanje revizije, za visinu sudske pristojbe i za određenje naknade parničnih troškova.

Tužitelj određuje vrijednost predmeta spora, međutim, zakon je postavio granicu da ona ne može biti veća od desetine iznosa temeljnog kapitala društva odnosno 4.000.000 kuna. Slobodna ocjena koju sud primjenjuje supsidijarno dolazi u obzir ako se pojavi problem da je tužitelj previsoko ili prenisko označio vrijednost predmeta spora.

4.5.4. Teret dokaza i privremene mjere

Na svakoj strani postoji obveza dokazivanja svojih tvrdnji ukoliko pobija odluku glavne skupštine.

Unatoč tome što odluka glavne skupštine predstavlja volju dioničara, njezino provođenje ipak nije apsolutno ukoliko bi provođenjem odluke društva mogla nastati nepopravljiva šteta za isto. Tada se iznimno pojavljuje sud kao korektiv koji zaustavlja primjenu odluke za koju se tužbom traži utvrđenje ništetnosti.

Privremene mjere treba određivati samo iznimno, s tim da se postupa u interesu društva jer se njome može zaustaviti ili otežati gospodarski život društva.

4.5.5. Upis pobijane odluke u sudski registar prije okončanja spora

Pobijanje odluke glavne skupštine uzrokuje dugotrajno vođenje sudskog postupka, pri čemu društvo trpi štetu bez obzira na uspjeh tužitelja u parnici. , pa zakon daje prednost interesu i zaštiti društva, kao i zaštiti dioničara kao cjeline pred interesom tužitelja. Kao primjer se može navesti ako nakon povećanja temeljnog kapitala netko od dioničara pobija skupštinske odluke o povećanju temeljnog kapitala i u tome uspije. Pravna posljedica pobijanja je povlačenje dionica koje su ništetne zbog dokapitalizacije i povrata novčanih sredstava investitoru što bi trgovačko društvo dovelo u financijske probleme. U slučaju pobjornih odluka radi se o manjim povredama, pa se pobjorna odluka može upisati u sudski registar ne čekajući da se spor okonča. Iako se vodi spor i pobija odluka glavne skupštine, ona ipak djeluje upisom u sudski registar jer se time ostvaruje njen namjeravani učinak. Na taj se način omogućava trgovačkom društvu da nastavi svoj ekonomski život i poslovanje na tržištu, a s druge strane ne ograničavaju se niti prava tužitelja koji je ustao s tužbom radi pobijanja skupštinske odluke jer ako je zbog takve odluke pretrpio štetu, bit će obeštećen u vidu novčane satisfakcije zbog upisa odluke u sudski registar.

48

⁴⁸ Babić. S, stručni članak UDK.347.7, Pravo i porezi, Br. 9/19

Upis u sudski registar se može tražiti neovisno o tome da li se odluka glavne skupštine pobija tužbom zbog ništetnosti ili poboynosti, a tužbom se traži utvrđenje ništetnosti odluke glavne skupštine o sljedećem:

- a) povećanju temeljnog kapitala društva;
- b) smanjenju temeljnog kapitala društva;
- c) izdavanju obveznica društva;
- d) poduzetničkom ugovoru;
- e) priključenju društva glavnome društvu;
- f) prijenosu dionica manjinskih dioničara glavnom dioničaru;
- g) kada podizanje takve tužbe po odredbama Zakona nije dopušteno;

Da bi se ispoštovala procedura upisa pobijane odluke u sudski registar prije okončanja spora potrebno je da društvo podnese prijedlog parničnom sudu. O prijedlogu će pozitivno ili negativno odlučiti sud rješenjem koje djeluje prema svima, najkasnije u roku od tri mjeseca od prijedloga koji je pred njega postavljen.

4.6. Učinak pobijanja

Rezultat podnošenja tužbe za pobijanje odluka glavne skupštine može biti odbijanje iste kao neosnovane ili donošenje presude kojom se odluka glavne skupštine utvrđuje ništetnom. Neosnovanost tužbe ne utječe na valjanost odluke glavne skupštine od trenutka njezina donošenja. Međutim, donošenjem presude kojom se odluka glavne skupštine proglašava ništetnom, ista je ništetna od početka donošenja i djelovanja (*ex tunc*). Učinak pravomoćne presude kojom se poništava odluka glavne skupštine djeluje unutar društva apsolutno prema svima bez obzira jesu li stranke u sporu. Osobe koje se nalaze unutar društva su dioničari, članovi uprave i nadzornog odnosno upravnog odbora. Međutim, pravomoćna presuda djeluje i eksterno, stvarajući učinak prema svakoj osobi koja se smatra trećom u odnosu prema društvu, tijelima državne vlasti i sudovima. U odnosu na treće osobe mora se uvažavati njihova pravna sigurnost i interesi glede sklopljenih poslova temeljem odluke glavne skupštine. Prema stajalištu pravne znanosti, bez obzira na pravnu prirodu razloga za pobijanje, učinak pravomoćno poništene odluke djeluje apsolutno prema svima (*erga omnes*).

Jedna od zadaća uprave odnosno izvršnih direktora je da presudu trgovačkog suda kojom je pobijena odluka glavne skupštine dostave registarskom sudu. Pravilo kojom se odluka glavne skupštine upisuje u registar pa naknadno bude poništena, povlači za sobom i dužnost upisa presude kojom se ista oglašava ništetnom. Funkcija navedenog pravila je da se javno obznani i potencijalno zaštite treće osobe koje postupaju u dobroj vjeri na temelju iste.

Posebna zaštita je pružena i sudionicima financijskog tržišta kojima su prijeko potrebne informacije pri kupnji ili prodaji dionica. Svaka nepovoljna vijest koja se odnosi na dioničko društvo može utjecati na vrijednost samih dionica te ukoliko se trguje dionicama društvo je dužno presudu o ništetnosti glavne skupštine objaviti u glasilu društva.

Zakonodavac je uzeo u obzir situaciju da se statut može mijenjat odlukom glavne skupštine, a ista se može pobiti i biti poništena. Statut je kao i odluka glavne skupštine korporacijski pravni posao jer statutom društvo nastupa kao korporacija (udruženje) pa se odredbe statuta tumače izričito, onako kako glase, kao propis. Zbog važnosti navedenog, izmjene statuta se upisuju u sudski registar, a iste su valjane tek od upisa.

Ukoliko je pobijanje glavne skupštine rezultiralo pravomoćnom presudom sve ono što je primljeno na temelju iste mora se vratiti a ukoliko to nije moguće daje se određeni novčani ekvivalent prema vrijednosti u vrijeme donošenja sudske odluke. Treće osobe koje postupaju u dobroj vjeri kod sklapanja pravnog posla na temelju odluke glavne skupštine uživaju zaštitu.

5. ZAKLJUČAK

Ništetnost i pobjojnost odluka glavne skupštine kao oblici nevaljanosti spadaju među najrelevantnija pitanja sudske prakse u području prava dioničkih društava. Cilj zakonodavca je donošenje zakonitih i pravilnih odluka glavne skupštine kao višestranih, korporacijskih pravnih poslova kojima se izražava volja društva. Ukoliko se ne postupi u skladu sa zakonskim odredbama pri čemu nastanu propusti, cilj je donesene nevaljane odluke što prije nadomjestiti valjanim, u čiju svrhu Zakon o trgovačkim društvima pruža pravnu zaštitu. Odluke glavne skupštine u dioničkom društvu mogu imati nedostatke koje Zakon o trgovačkim društvima svrstava u dvije grupe određujući koji su razlozi za ništetnost a koji za pobjojnost odluka. Ništetne i pobjojne odluke glavne skupštine su nevaljani pravni poslovi jer su te odluke protivne Ustavu, prisilnim propisima, pravilima morala i statutu. Povrede koje Zakon kvalificira kao posebno

teške polazeći od interesa dioničara, članova organa društva i vjerovnika, te općeg interesa, uzrokuju ništetnost odluka skupštine dioničkog društva. Ništetnost nastaje na temelju zakona u trenutku donošenja, djeluje prema svima, te su razlozi u zakonu točno određeni. . Krug osoba koje se mogu pozivati na ništetnost odluka nije ograničen. Pravna posljedica ništetnosti je da odluka glavne skupštine nema namjeravani pravni učinak,. Zakon o trgovačkim društvima kao razloge za pobjnost predviđa one povrede koje smatra manje teškima pa je ograničen krug osoba koje mogu pobijati donesene odluke. Postojanje razloga za pobijanje nema neposredan učinak na valjanost odluka, jer odluka iako protupravna, egzistira i proizvodi pravne učinke sve dok se uspješno ne pobije. U praksi su najčešći slučajevi kada je neka odluka glavne skupštine zbog svojih nedostataka pobjna, pa se taj nedostatak u svakom pojedinom slučaju utvrđuje u sudskom postupku kojeg pokreće zainteresirana osoba u zakonskom roku predviđenom za pobijanje odluke.

POPIS LITERATURE

1. Barbić J.: Pravo društava, Knjiga druga: Društva kapitala, Svezak I., Dioničko društvo, Sedmo, izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb, 2020.
2. Barbić J.: Zakon o trgovačkim društvima, Zakon o sudskom registru, sedmo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb, 2019.
3. Pavlović M.: Razlike između ništetnosti i pobjnosti odluka skupštine društava kapitala- 2. dio, stručni članak UDK 347.72.037, Hrvatska pravna revija, 2005.
4. Gorenc, V., Ćesić, Z., Buljan, V., Brkanić, V., Komentar zakona o trgovačkim društvima, Računovodstvo, revizija i financije, 2008.
5. Pavlović M.: Hrvatska pravna revija, Razlike između ništavosti i pobjnosti odluka skupštine društava kapitala, stručni članak UDK 347.72.037, Hrvatska pravna revija, 2005.
6. Markovinović H.: Ništavost odluka glavne skupštine, osvrti na sudsku praksu, stručni članak, Hrvatska pravna revija, 2002.
7. Hrastinski Jurčec Lj., Šimundić J., Pobijanje odluka skupštine dioničkog društva, Računovodstvo, revizija i financije, br. 11/14., 2014.
8. Mijatović N.: Sazivanje skupštine dioničkog društva, Informator 11, br. 6057., 2012.
9. Slakoper Z., Buljan V.: Trgovačka društva prema Zakonu o trgovačkim društvima i domaćoj i inozemnoj sudskoj praksi, Zagreb, 2010.

10. Stuhne Z.: Pravna nevaljanost odluka glavne skupštine dioničkog društva i skupštine društva s ograničenom odgovornošću prema Zakonu o trgovačkim društvima, str. 77.
11. Babić S.: Pravo trgovačkih društava, Zaštita pravnih učinaka skupštinskih odluka prema čl. 366.a Zakona o trgovačkim društvima, UDK 347.7, Pravo i porezi, br. 9/19.
12. Moslavac Saračević, A., Ništetnost i pobožnost odluka skupštine društva, Informator, br. 5853.
13. Klarić, P., Vedriš, M., Građansko pravo, Opći dio, stvarno pravo, obvezno i nasljedno pravo, X izdanje, NN, 2006.
14. Pravni leksikon, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2007.
15. Ivanjko, Š., Kocbek, M., Prelič, S., Jeraj, J., Korporacijsko pravo, GV Založba, 2009.
16. Gorenc Vilim: Pravo trgovačkih društava, Visoka škola za poslovanje i upravljanje, s pravom javnosti Baltazar Adam Krčelić, Zaprešić, 2010.
17. Babić. S, Pravo i porezi, stručni članak UDK.347.7, Br. 9/19.
18. Odluka Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, BR. Pž-3334/01, od 04.rujna 2001., Informator, broj 5440.